

РЕІНТЕГРАЦІЯ ТА ДОБРОБУТ СІМЕЙ З ДІТЬМИ В УМОВАХ ПОСТЕВАКУАЦІЙНОГО ВИКЛИКУ

Relief Coordination Centre
• EVERYONE MATTERS •

HAVEN

UKaid
from the British people

ЗМІСТ

1. ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ 3

2. ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС СИТУАЦІЇ ТА ВІДГУКІВ ЛЮДЕЙ 5

3. ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ПОЛЬОВОГО ЕТАПУ 7

4. ДЕТАЛЬНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ 8

Блок 0. Скринінг і профіль участі 8

Блок 1. Профіль респондента та сім'ї 10

Блок 2. Ситуація до евакуації 15

Блок 3. Безпосередній процес евакуації 18

Блок 4. Досвід дитини під час евакуації 22

Блок 5. Транзитний центр 25

Блок 6. Поселення після евакуації 30

Блок 7. Поточні умови проживання дитини 34

Блок 8. Освіта та догляд за дітьми 40

Блок 9. Здоров'я дитини 43

Блок 10. Безпека та захист дитини 47

Блок 11. Психологічний та емоційний стан дитини 51

Блок 12. Соціалізація та адаптація 55

Блок 13. Соціальний захист і доступ до послуг 59

Блок 14. Економічне становище та його вплив на дитину 62

Блок 15. Ключові потреби сім'ї та дитини 65

Блок 16. Наміри щодо подальшого проживання та ймовірності повернення 69

Блок 17. Модель підтримки сім'ї після евакуації 74

Блок 18. Зворотний зв'язок та захист прав 76

Блок 19. Завершальні питання 79

Блок 20. Сигнали для оперативного реагування 82

5. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ 84

Ключові висновки 84

Рекомендації 85

1. ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження проведено з метою оцінити досвід евакуації сімей з дітьми з прифронтових і небезпечних територій, визначити проблеми та незакриті потреби на різних етапах евакуаційного маршруту, а також оцінити становище дітей після переміщення. Інструмент охоплював увесь шлях сім'ї: ситуацію до евакуації, сам виїзд, перебування у транзитному центрі, поселення, поточні умови проживання, освіту, здоров'я, безпеку, емоційний стан і соціалізацію дітей, економічне становище, доступ до послуг, наміри щодо повернення та бачення моделі підтримки.

326	7–24	TI	3
валідних анкет	вересня 2026 року	телефонне інтерв'ю	ключові області евакуації

Польовий етап тривав з 7 по 24 вересня 2026 року у форматі телефонного інтерв'ю. Загалом зібрано 326 анкет. Усі учасники надали інформовану згоду. Цільовими респондентами були повнолітні батьки або законні представники, які евакуювалися разом із дитиною чи дітьми та добре обізнані з їхнім становищем. Серед опитаних **89,6%** – матері, **7,4%** – батьки, **2,1%** – бабусі та інші родичі, які фактично здійснюють догляд; **0,9%** не відповіли на це питання.

89,6%	7,4%	2,1%
матері	батьки	бабусі та інші родичі

Географія

52,9%	30,4%	14,1%	...
Дніпропетровська	Донецька	Харківська	та інші

Географія дослідження охоплює передусім Дніпропетровську (**52,9%** тих, хто вказав місце походження), Донецьку (**30,4%**) та Харківську (**14,1%**) області. Часові межі евакуації охоплюють як найсвіжіші виїзди 2026 року, так і евакуації, що відбулися понад рік тому.

Відсотки у звіті розраховано від кількості осіб, які відповіли на конкретне питання (n зазначено біля кожної інфографіки). Оскільки респонденти мали право пропускати питання, база по різних питаннях відрізняється. У питаннях із кількома варіантами відповіді сума відсотків перевищує **100%**. Відкриті відповіді систематизовано за змістовими категоріями; одна відповідь могла містити кілька тем.

Метод збору даних

Дослідження проведено методом стандартизованого телефонного анкетного інтерв'ю. Інтерв'юери проводили опитування телефоном за єдиним структурованим опитувальником із визначеною послідовністю запитань та варіантами відповідей, водночас анкета містила відкриті запитання для фіксації індивідуального досвіду респондентів. До аналітичної вибірки увійшло 326 валідних анкет повнолітніх респондентів, які евакуювалися разом щонайменше з однією дитиною віком до 18 років. За умови простої випадкової вибірки для вибірки такого обсягу максимальна теоретична статистична похибка становила б приблизно ±5,4 відсоткового пункту при довірчій імовірності **95%** (для частки, близької до **50%**). Водночас фактичний відбір респондентів здійснювався з доступної бази контактів евакуйованих сімей, а участь залежала від можливості встановити контакт і згоди респондента на інтерв'ю, тому вибірка не є строго ймовірнісною, а зазначене значення похибки слід розглядати лише як статистичний орієнтир, а не як формальну межу репрезентативності результатів для всієї сукупності евакуйованих сімей з дітьми.

±5,4

в.п. — теоретична похибка при довірчій імовірності 95%

326

валідних анкет повнолітніх респондентів

<18

щонайменше одна дитина у сім'ї

2.
ЗАГАЛЬНИЙ АНАЛІТИЧНИЙ ОПИС СИТУАЦІЇ ТА ВІДГУКІВ ЛЮДЕЙ

91,2%
вважали перебування дітей удома небезпечним

66,6%
евакуювалися самостійно

86,8%
пройшли через транзитний центр

Результати опитування малюють картину сімей, для яких евакуація стала не одномоментною подією, а тривалим процесом втрати звичного життя, що триває й досі. Абсолютна більшість респондентів - жінки віком 25-44 роки, які виїхали з дітьми шкільного віку; майже кожна четверта сім'я (**23,3%**) - це одинокий батько чи одинока мати. Рішення про виїзд ухвалювалося під тиском безпосередньої небезпеки: **91,2%** батьків оцінювали перебування дітей удома перед евакуацією як небезпечне, а регулярні обстріли назвали причиною виїзду **80,0%** респондентів. Водночас майже **39%** сімей певний час відкладали евакуацію, і головною причиною цього були не брак інформації, а невизначеність щодо того, куди їхати і де жити, а також глибока прив'язаність до дому.

Характерною рисою вибірки є висока частка самостійної евакуації. Дві третини сімей (**66,6%**) виїхали самостійно, і ще **58,7%** вказали самостійну евакуацію як спосіб, у який вони дізналися про можливість виїзду. Люди погано пам'ятають назви організацій, що були залучені до процесу, тому частка тих, хто пов'язує евакуацію саме з БО "КГЦ", є формально низькою (**5,8%**). Це не означає, що сім'ї не отримували допомоги: **86,8%** пройшли через транзитний центр, де переважна більшість отримала грошову допомогу, харчування та засоби гігієни. Проте респонденти часто зазначали, що не можуть згадати весь перелік отриманої допомоги. Крім зазначених категорій, вони згадували й інші види підтримки, не охоплені відповідними показниками анкети: супровід соціального працівника, допомогу з реєстрацією, одяг, юридичні консультації, психологічну та медичну допомогу, а також доступ до дитячих просторів.

Сам процес евакуації для частини сімей був складним: майже половина (**48,9%**) оцінили організацію виїзду як складну, **26,6%** почувалися під час дороги небезпечно. Проте досвід у транзитних центрах оцінюється переважно позитивно: **89,8%** вважають умови пристосованими до дітей повністю або переважно, **94,5%** почувалися там безпечно, а **86,1%** стверджують, що всього вистачало. Люди неодноразово згадували теплу поведінку волонтерів із дітьми.

78,7%
живуть в орендованому житлі

32,8%
бракує доходів на базові потреби

74,5%
— емоційний стан дітей покращився

Після переміщення сім'ї здебільшого самостійно облаштовують своє життя. Житло шукали власними силами або через родичів майже всі (**95,3%**), і **78,7%** родин нині живуть в орендованому житлі. Саме оренда формує головну лінію вразливості: кожна третя сім'я (**32,2%**) не знає, як довго зможе залишатися у теперішньому житлі, оскільки це залежить від рішення власника і від того, чи вистачить коштів. Незакритими потребами найчастіше названо стабільне житло (**43,3%**) і оплату оренди (**38,9%**), а серед заходів, що покращили б економічне становище, - грошову допомогу (**80,4%**) та допомогу з орендою (**52,6%**).

Економічний тиск є, мабуть, найбільш наскрізною темою дослідження. **32,8%** сімей зазначили, що доходів переважно або зовсім не вистачає на базові потреби, а **62,1%** змушені були після евакуації на чомусь економити - найчастіше на одязі та взутті для дітей, харчуванні й комунальних послугах. Серед одиноких батьків частка тих, кому бракує доходу на базові потреби, сягає **47,3%** проти **28,4%** серед решти сімей; подібна ситуація і в багатодітних родинах (**46,2%**). Під час розмов люди часто не хотіли уточнювати, на чому саме економлять, і переходили до загальних скарг на складне матеріальне становище.

Щодо дітей, картина неоднозначна. Більшість батьків відзначають, що безпека дитини після евакуації покращилася (**78,7%**). Подібною є частка тих, хто відзначив покращення емоційного стану дитини – **74,5%**; у відкритих відповідях це часто пов'язували зі зменшенням інтенсивності обстрілів. Діти загалом адаптуються: **75,8%** повністю або скоріше адаптувалися. Вищий рівень повної адаптації спостерігається серед сімей, які перебувають на новому місці довше. Водночас **44,6%** школярів навчаються дистанційно у школі за попереднім місцем, третина дітей має лише часткове або недостатнє спілкування з однолітками, а **22,9%** не мають доступу до жодних організованих активностей. Саме друзі та спілкування (**57,8%**) і стабільне житло (**55,1%**) батьки вважають головними чинниками адаптації.

Безпекова ситуація та перебіг війни залишаються одними з ключових факторів, що впливають на рішення сімей щодо подальшого місця проживання та можливого повернення. Навіть на новому місці **36,3%** батьків мають конкретні побоювання щодо безпеки дітей, і майже всі вони пов'язані з обстрілами; **29,7%** не мають поруч доступного укриття. Питання про повернення часто викликало емоційну реакцію. Для значної частини сімей можливість повернення пов'язана із завершенням війни або активних бойових дій, водночас **36,1%** респондентів не змогли дати однозначної відповіді. На найближчі півроку **63,8%** сімей планують залишатися там, де живуть зараз.

Нарешті, дослідження фіксує низьку готовність сімей до системного соціального супроводу. **72,3%** не бачать потреби у допомозі соціального працівника, а **19,1%** не знають, що така допомога передбачає; **61,3%** не вважають корисним регулярний контакт соцпрацівника. Водночас **19,1%** респондентів не знають, що передбачає така допомога, тому показник відсутності потреби у соціальному працівникові слід інтерпретувати з урахуванням рівня обізнаності про саму послугу. Показово, що кожна шоста сім'я (**16,1%**) не знає, на які соціальні виплати має право.

3. ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ПОЛЬОВОГО ЕТАПУ

20+
хвилин — середня тривалість інтерв'ю

326
інтерв'ю з батьками та опікунами

18
днів польового етапу

Головним викликом дослідження залишався сам доступ до респондентів. Значна частина людей не мала можливості або бажання проходити телефонне опитування. Часто респонденти перебували на роботі й просили передзвонити ввечері, у вихідний або через годину, проте під час повторного дзвінка вже не відповідали. Навіть погодившись на розмову, люди нерідко просили провести її швидше через зайнятість. У середньому інтерв'ю тривало понад 20 хвилин, і при цьому частину питань респонденти пропускали, не бажаючи на них відповідати. Саме тому база відповідей по різних питаннях суттєво відрізняється.

Під час відкритих запитань респонденти нерідко надавали ширший контекст, ділилися пережитим досвідом, побутовими труднощами та проблемами сім'ї одразу в кількох сферах. Інтерв'юери фіксували ці відповіді у відповідних відкритих полях анкети, водночас зберігаючи визначену структуру та послідовність стандартизованих запитань. Такий підхід дозволив доповнити кількісні дані контекстом індивідуального досвіду респондентів.

Дослідження стосується сімей, які пережили евакуацію, і частина з них досі перебуває у складних життєвих обставинах. Тому збір відповідей передбачав обережну роботу з потенційно травматичним досвідом без його детального розпитування. На практиці інтерв'юери поєднували збір даних із підтримувальною та емпатійною комунікацією: уважно слухали, чутливо реагували на емоційні реакції респондентів і водночас отримували необхідні для дослідження відповіді. Окремі питання, зокрема про безпеку перед евакуацією, про причини відкладання виїзду та про можливість повернення, були тригерними для частини респондентів і вимагали від інтерв'юерів особливої делікатності та вміння повернути розмову в тепле русло.

До особливостей даних варто також віднести обмежену точність спогадів. Люди погано пам'ятають назви організацій, через які евакуювалися, та перелік отриманої у транзитному центрі допомоги, тож окремі показники мають скоріше орієнтовний характер. Відповіді на відкриті питання часто повторювали вже сказане раніше: люди наголошували, що ***"проблема одна - війна"***, і дратувалися від уточнень, в детальній аналітиці збережена пряма мова прикладів.

БЛОК 0

СКРИНІНГ І ПРОФІЛЬ УЧАСТІ

89,6%
респондентів — матері

66,6%
евакуювалися самостійно

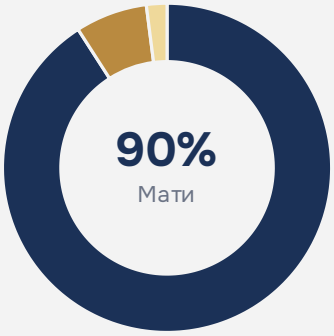
326
анкет у вибірці

0.1 Родинний зв’язок із дитиною

Портрет респондента дуже однорідний: **89,6%** опитаних - матері, **7,4%** - батьки. Ще **1,5%** становлять бабусі, які зазначили свій статус у полі “Інше”, і **0,6%** - інші родичі, що фактично доглядають дитину; **0,9%** не захотіли відповідати. Серед респондентів переважали жінки, тому результати дослідження насамперед відображають досвід і сприйняття матерів щодо евакуації та життя сім’ї після переміщення. Ця обставина важлива для інтерпретації подальших даних, адже більшість відповідей щодо дітей надано з погляду матері.

РОДИННИЙ ЗВ’ЯЗОК РЕСПОНДЕНТА З ДИТИНОЮ / ДІТЬМИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 326

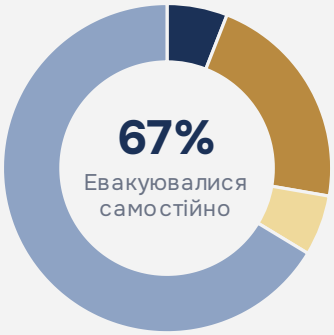
Мати	90%
Батько	7%
Інше (бабуся)	2%

0.2 Участь БО «КГЦ» в евакуації

Лише **5,8%** респондентів впевнено пов'язують свою евакуацію з БО "КГЦ", ще **5,8%** не впевнені, **21,8%** відповіли заперечно, а дві третини (**66,6%**) зазначили, що евакуювалися самостійно. Інтерпретуючи ці дані, слід враховувати, що назви організацій, які супроводжували виїзд, люди пам'ятають погано: у стресовій ситуації евакуації увага зосереджена на безпеці родини, а не на тому, хто саме організовує перевезення. Показово, що з 211 сімей, які назвали себе такими, що евакуювалися самостійно, 174 все ж пройшли через транзитний центр. Тобто ***"самостійність"*** часто стосується лише етапу виїзду з небезпечної території, тоді як подальша підтримка - реєстрація, грошова допомога, харчування - надавалася в межах організованої системи.

ЧИ БУЛИ СІМ'Ї ЕВАКУЙОВАНІ ЗА УЧАСТІ БО «КГЦ»

Розподіл відповідей респондентів, n = 326

Так	6%
Ні	22%
Не впевнені	6%
Евакуювалися самостійно	67%

ДОВІДКОВО!

Додаткова інформація · не є результатом опитування

БО «Координаційний гуманітарний центр» проводить евакуаційні заходи з прифронтових територій понад **3** роки будь-якої складності. Зокрема, у Дніпропетровській та Донецькій областях у період з 03.01.2025 до 28.09.2026 було проведено **3 897** евакуаційних місій та евакуйовано **58 089** людей із залученням **85** організацій.

Окремо в Донецькій області за період з 11.12.2024 до 01.10.2026 було прийнято **7 603** заявки на евакуацію **14 412** людей, із яких виконано **6 092** заявки та евакуйовано **11 466** людей. У Дніпропетровській області з 27.02.2025 до 01.10.2026 прийнято **1 795** заявок на **4 097** людей, виконано **1 543** заявки та евакуйовано **3 636** людей.

У Харківській області в період з 01.08.2023 до 25.09.2026 проведено **3 349** евакуаційних місій, у межах яких евакуйовано **21 586** людей, до роботи було залучено **73** організації.
За окремою статистикою заявок у Харківській області за період з 13.10.2023 до 01.10.2026 було прийнято **6 150** заявок на евакуацію **8 487** людей, із яких виконано **3 669** заявок та евакуйовано **6 491** людину.

Безпосередньо БО «Координаційний гуманітарний центр» упродовж 2025–2026 років евакуювала **2 921** людину в усіх областях, де здійснювала відповідну діяльність.

БЛОК 1

ПРОФІЛЬ РЕСПОНДЕНТА ТА СІМ’Ї

52,9%
сімей — з Дніпропетровщини

23,3%
одинокі матері чи батьки

459
дітей у 310 сім’ях

1.1 Стать респондентів

Серед опитаних **92,8%** становлять жінки і **7,2%** - чоловіки. Це узгоджується з розподілом респондентів за їхнім зв’язком із дитиною та свідчить, що результати цього дослідження передусім відображають досвід жінок, зокрема матерів, під час евакуації та облаштування на новому місці. Разом з цим, непоодинокі випадки телефонування батьку, який перенаправляв поговорити з матір’ю, що варто враховувати у оцінці гендерних особливостей опитаних. Для планування підтримки це означає, що послуги мають бути зручними передусім для матерів, які поєднують догляд за дітьми з пошуком роботи та вирішенням побутових питань.

СТАТЬ РЕСПОНДЕНТІВ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

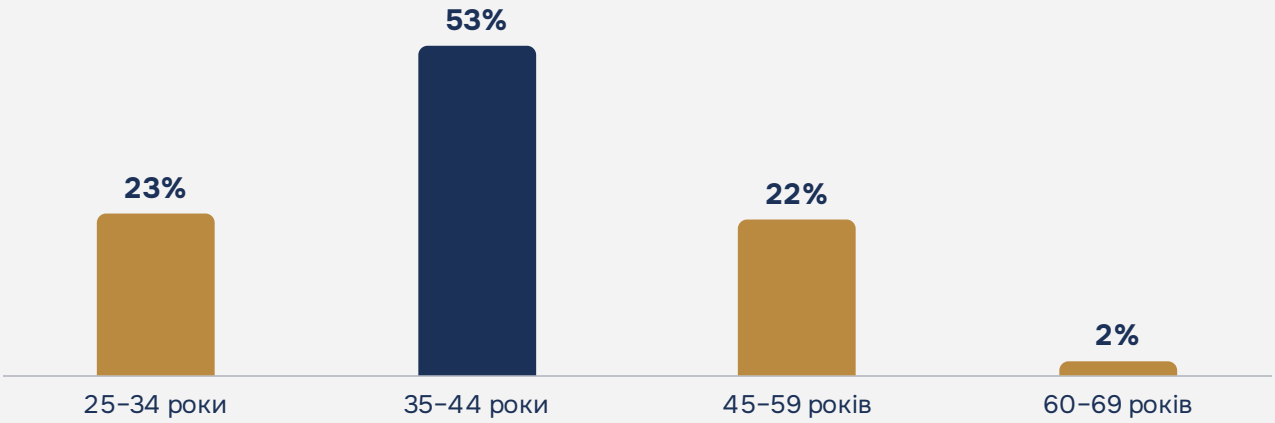
Жінка	93%
Чоловік	7%

1.2 Вік респондентів

Більше половини респондентів (**53,2%**) мають вік 35-44 роки, по 22-**23%** припадає на групи 25-34 та 45-59 років, і лише **1,6%** - люди віком 60–69 років. Таким чином, у вибірці переважають батьки працездатного віку з дітьми шкільного віку. Питання зайнятості та стабільного доходу є важливою складовою їхньої адаптації після переміщення.

ВІКОВИЙ СКЛАД РЕСПОНДЕНТІВ

Розподіл відповідей респондентів, n = 314

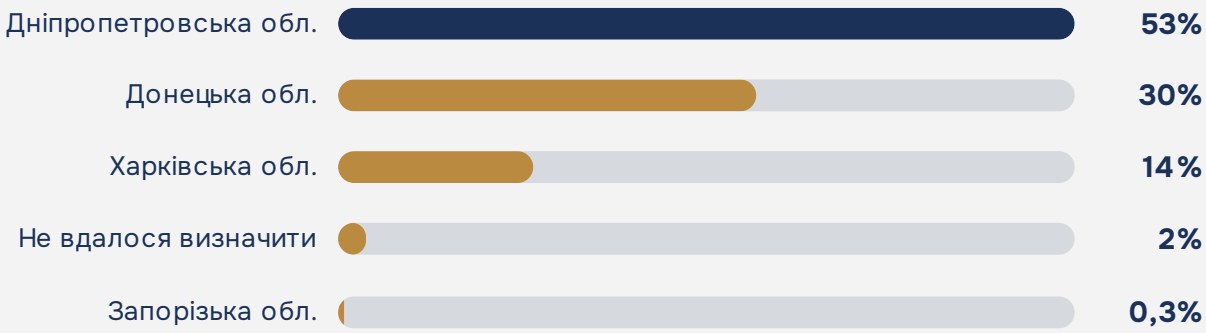

1.3 Географія евакуації

Найбільше сімей евакуювалися з Дніпропетровської області - **52,9%** тих, чиє місце походження вдалося ідентифікувати (зокрема Першотравенська, Шахтарська, Васильківська, Петропавлівська, Дубовиківська громади, Синельниківський район). Друге місце посідає Донецька область - **30,4%** (Краматорськ, Слов'янськ, Дружківка, Миколаївка, Мирноград, Костянтинівка). З Харківської області виїхали **14,1%** сімей (Богодухівська, Золочівська громади, Лозова, Ізюм, Куп'янськ). Одна родина - із Запоріжжя, у **2,2%** анкет не вдалося однозначно визначити область. Така структура відображає актуальні напрямки евакуації 2025–2026 років, коли лінія фронту наблизилася до населених пунктів Дніпропетровщини і посилилася загроза для Краматорсько-Слов'янської агломерації.

ГЕОГРАФІЯ ЕВАКУАЦІЇ: ОБЛАСТІ ПОХОДЖЕННЯ СІМЕЙ

Розподіл відповідей респондентів, n = 312

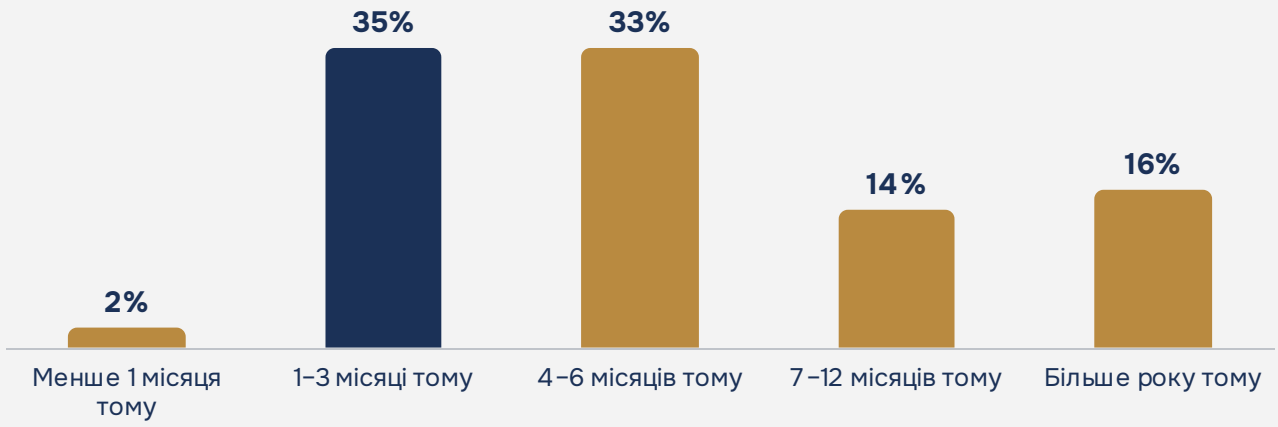

1.4 Час евакуації

Дві третини сімей евакуювалися відносно нещодавно: **34,5%** - 1-3 місяці тому і **32,9%** - 4-6 місяців тому. Ще **14,4%** виїхали 7-12 місяців тому, **16,0%** - понад рік тому, і **2,2%** - менш ніж місяць тому. Отже, дослідження одночасно фіксує досвід сімей, які перебувають на гострій стадії адаптації, і тих, хто вже певною мірою облаштувався. Рівень повної адаптації вищий серед сімей, які перебувають після евакуації на новому місці довше: серед тих, хто виїхав понад рік тому, повністю адаптованими вважають дітей **50%** батьків, тоді як серед тих, хто виїхав 1–3 місяці тому, — **28%**. Це вказує на зв'язок між тривалістю перебування на новому місці та рівнем адаптації, однак не дозволяє встановити причинно-наслідковий зв'язок.

КОЛИ ВІДБУЛАСЯ ЕВАКУАЦІЯ СІМЕЙ

Розподіл відповідей респондентів, n = 313

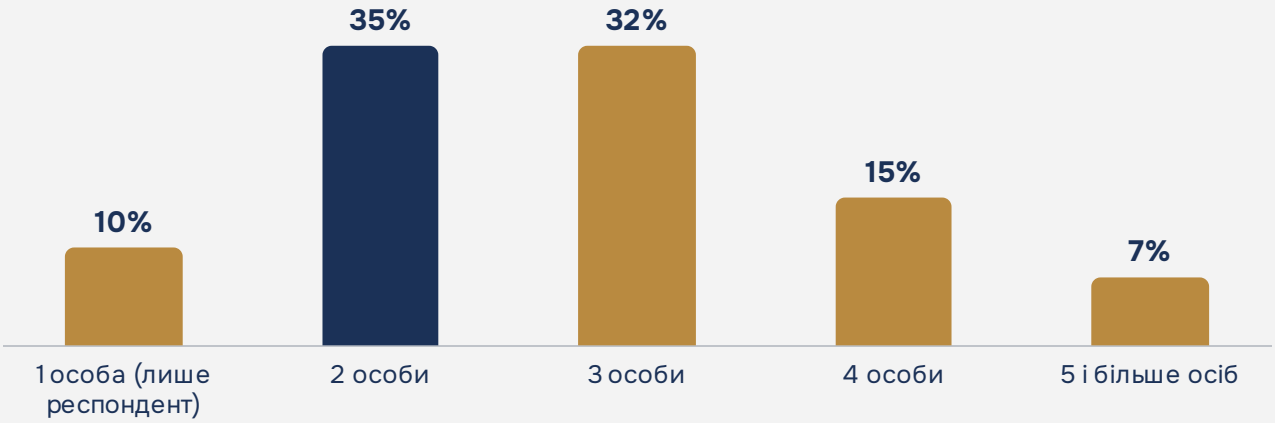

1.5 Кількість осіб, що евакуювалися разом

Найчастіше сім'ї евакуювалися групами по дві (**34,9%**) або три особи (**32,4%**); у середньому група налічувала 2,8 особи. **15,1%** виїжджали вчотирьох, **7,4%** - у складі п'яти і більше осіб. **10,3%** респондентів вказали, що евакуювалися самі. Причини таких відповідей у межах цього питання не уточнювалися. У вибірці найпоширенішою моделлю була евакуація матері з однією-двома дітьми, часто без другого дорослого.

СКІЛЬКИ ОСІБ ЕВАКУЮВАЛИСЯ РАЗОМ ІЗ РЕСПОНДЕНТОМ

Розподіл за кількістю осіб у групі евакуації, n = 312; у середньому — 2,8 особи

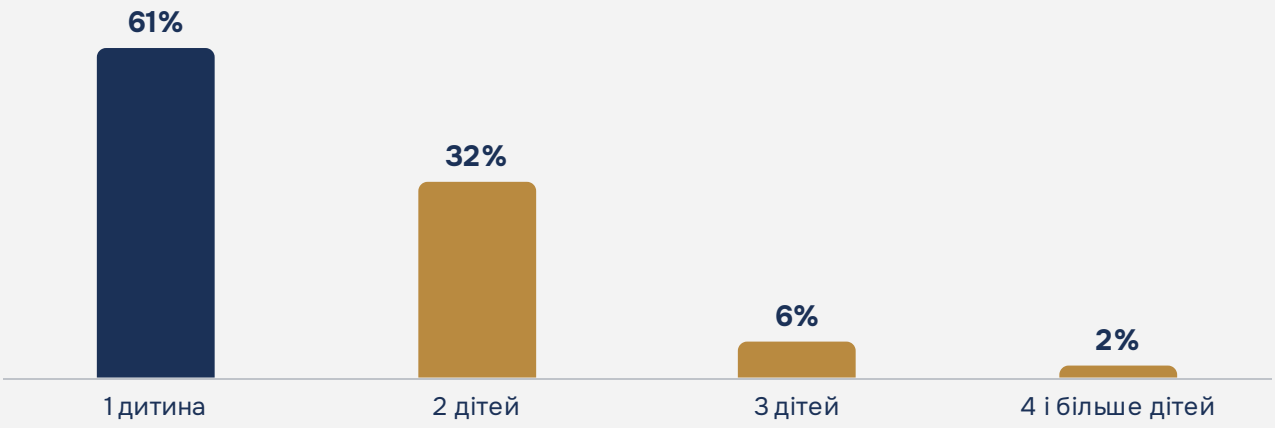

1.6 Кількість дітей

У **60,7%** сімей евакуювалася одна дитина, у **31,8%** - двоє дітей, у **6,0%** - троє, у **1,6%** - четверо і більше. Середнє значення становить 1,49 дитини на сім'ю. Хоча переважають однодітні евакуації, **7,6%** сімей виїжджали з трьома і більше дітьми, що створює додаткові виклики для логістики, пошуку житла та фінансового забезпечення на новому місці.

СКІЛЬКИ ДІТЕЙ ДО 18 РОКІВ ЕВАКУЮВАЛИСЯ РАЗОМ ІЗ СІМ'ЄЮ

Розподіл сімей за кількістю дітей, n = 318; у середньому — 1,49 дитини

1.7 Вікові категорії дітей

Загалом у 310 сім'ях зафіксовано 459 дітей. Найбільша група - діти 10-13 років (**34,9%**), далі йдуть підлітки 14-17 років (**29,4%**) та діти 6-9 років (**20,3%**). Діти дошкільного віку становлять **15,5%**, з них немовлят до року - **0,9%**, дітей 1-2 років - **4,8%**. Таким чином, понад **84%** евакуйованих дітей - школярі, і це пояснює, чому питання освіти, формату навчання, спілкування з однолітками та позашкільних активностей є настільки значущими для батьків. Підлітковий вік водночас є періодом, коли розрив соціальних зв'язків переживається особливо гостро.

ВІКОВІ КАТЕГОРІЇ ЕВАКУЙОВАНИХ ДІТЕЙ

Частка дітей кожної вікової групи серед усіх зазначених дітей, n = 459 дітей у 310 сім'ях

1.8 Характеристики сімей

Як правило, респонденти відносили себе або до перших двох категорій переліку, або до варіанту *"жодна із зазначених"*. **58,8%** не віднесли свою сім'ю до жодної з вразливих категорій. Водночас **23,3%** - одинокі матері чи батьки, **8,2%** - багатодітні сім'ї, **4,1%** виховують дитину з інвалідністю, **3,1%** - дитину до трьох років. **5,7%** не захотіли відповідати. У полі "Інше" люди зазначали статус ВПО, малозабезпеченість, вдівство, загибель чоловіка на війні або його зникнення безвісти. Саме одинокі батьки і багатодітні родини, як показує подальший аналіз, мають найбільші труднощі з доходами, тому їх варто розглядати як пріоритетну групу для адресної підтримки.

БЛОК 2

СИТУАЦІЯ ДО ЕВАКУАЦІЇ

80,0%
виїхали через регулярні обстріли

91,2%
вважали перебування дітей удома небезпечним

38,7%
відкладали евакуацію

2.1 Причини евакуації

Питання про причини евакуації завжди ставилося з уточненням, що причин виїхати *“більш ніж вдосталь”*, проте навіть така делікатна подача часто викликала у людей хвилювання: розмова набувала емоційного тону, який інтерв’юеру згодом доводилося переводити у тепле русло.

Головною причиною виїзду стали регулярні обстріли (**80,0%**). Майже половина сімей (**47,8%**) виїхала через наближення лінії фронту, а **35,6%** - у зв’язку з оголошенням обов’язкової евакуації дітей. Кожна п’ята сім’я (**19,1%**) втратила або мала пошкоджене житло, **9,1%** позбулися базових комунальних послуг, **4,4%** - доступу до медичної допомоги. Рекомендації влади (**7,8%**) і наполягання родичів (**7,5%**) відігравали другорядну роль. В *“іншому”* люди зазначали загибель рідних від дронів, знищений транспорт і страх дитини залишатися вдома. Таким чином, безпосередні безпекові загрози значно частіше називалися причинами евакуації, ніж рекомендації органів влади чи наполягання родичів.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЕВАКУАЦІЇ СІМЕЙ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 320

2.2 Оцінка безпеки дітей перед евакуацією

Це питання виявилося тригерним для окремої категорії респондентів: воно часто відкривало розмову про умови життя під постійними обстрілами і про руйнування житла, яке унеможливлювало або максимально ускладнювало проживання і врешті ставало основною причиною евакуації. **53,9%** батьків оцінили перебування дітей у населеному пункті перед виїздом як повністю небезпечне, ще **37,3%** - як скоріше небезпечне. Разом це **91,2%**. Лише **6,0%** вважали ситуацію скоріше або повністю безпечною, а **2,8%** не змогли її оцінити. Ці дані свідчать, що евакуація переважно була зумовлена гострими безпековими загрозами, а не звичайними причинами зміни місця проживання.

ОЦІНКА БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ БЕЗПОСЕРЕДНЬО ПЕРЕД ЕВАКУАЦІЄЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 319

Повністю небезпечно	54%	Скоріше небезпечно	37%
Скоріше безпечно	5%	Повністю безпечно	1%
Важко оцінити	3%		

2.3 Відкладання евакуації

38,7% сімей певний час відкладали евакуацію після того, як уперше почали її розглядати, тоді як **61,3%** виїхали без зволікань. Таким чином, майже дві з п'яти сімей певний час відкладали виїзд після того, як уперше почали розглядати можливість евакуації. Це вказує на наявність вагомих стримувальних чинників, які варто враховувати під час планування інформаційної роботи та евакуаційної підтримки.

ЧИ ВІДКЛАДАЛИ СІМ'Ї ЕВАКУАЦІЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

Так, відкладали	39%
Ні, не відкладали	61%

2.4 Причини відкладання евакуації

Серед сімей, які відкладали виїзд, половина (**50,4%**) не знала, куди їхати, а **43,8%** - де житимуть. **22,3%** побоювалися умов проживання після евакуації, **13,2%** тримала робота чи джерело доходу. Небажання іншого члена сім'ї (**7,4%**), брак інформації про евакуацію (**5,8%**), небажання дітей (**3,3%**), догляд за родичами (**3,3%**) і домашні тварини (**2,5%**) траплялися значно рідше. Відповідаючи, люди часто губилися і зрештою пояснювали, що просто не хотіли покидати домівку, попри руйнування, ризик і небезпеку, побоюючись того, як виглядатиме нове життя, чи буде джерело доходу і як їх прийме нове соціальне оточення. Це підтверджує й поле «Інше» (**26,4%**): ***"не хотіли покидати рідний дім"***, ***"сподівалися на покращення"***, ***"думали, що війна припиниться"***. Таким чином, основні бар'єри до своєчасної евакуації були пов'язані не стільки з браком інформації про сам процес виїзду, скільки з невизначеністю щодо того, куди їхати, де жити та якими будуть умови після евакуації.

ПРИЧИНИ ВІДКЛАДАННЯ ЕВАКУАЦІЇ

Частка сімей, які відкладали евакуацію, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 121

2.5 Інформація, якої не вистачало

Половина респондентів (**52,0%**) зазначили, що інформації вистачало. Серед решти найчастіше не вистачало знань про те, куди буде евакуйована сім'я (**25,8%**), яку допомогу вона отримає (**21,0%**) і де житиме після евакуації (**19,6%**). Також бракувало інформації про умови для дітей (**17,3%**), маршрут (**16,6%**) і тривалість евакуації (**12,5%**). Варто зауважити, що відповідь на це питання люди часто давали ще в першому питанні анкети і нерідко дратувалися від уточнення, просячи його пропустити. Тому показник «інформації вистачало» слід інтерпретувати з обережністю з огляду на пропуски відповідей та небажання частини респондентів повторно деталізувати свій досвід. Водночас відповіді на це питання узгоджуються з причинами відкладання евакуації: найбільша невизначеність стосувалася того, що чекатиме на сім'ю після виїзду.

ЯКОЇ ІНФОРМАЦІЇ НЕ ВИСТАЧАЛО СІМ'ЯМ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 271

БЛОК 3
БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ПРОЦЕС ЕВАКУАЦІЇ

58,7%
евакуювалися самостійно

48,9%
оцінили організацію виїзду як складну

26,6%
почувалися в дорозі небезпечно

3.1 Джерела інформації про евакуацію

Абсолютна більшість людей евакуювалися самостійно, а назви організацій, через які виїжджали, пам'ятають погано, що й визначає структуру відповідей. **58,7%** респондентів відзначили варіант ***"евакуювалися самостійно"***. Серед інституційних джерел найважливішими виявилися органи місцевого самоврядування (**28,5%**), волонтери (**16,3%**), родичі та знайомі (**14,1%**) і поліція (**10,9%**). Соціальні мережі, месенджери та інтернет назвали **9,6%**, гарячу лінію - **5,4%**, БО "КГЦ" - **1,9%**. В ***"іншому"*** згадано військового капелана та екіпаж ***"Білі янголи"***. Ці дані показують, що місцева влада залишається ключовим каналом офіційного інформування, тоді як значна частина рішень ухвалюється в межах родини на основі власної оцінки ситуації.

ЯК СІМ'Ї ДІЗНАЛИСЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ЕВАКУАЦІЇ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 312

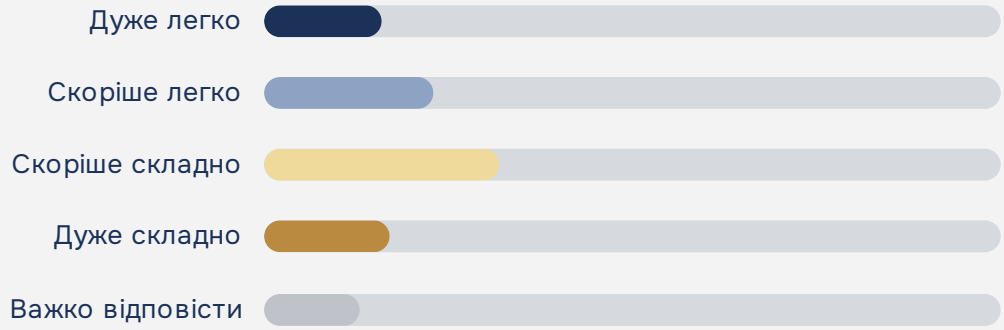

3.2 Складність організації евакуації

Оцінки розділилися: **38,1%** вважають, що організувати евакуацію було дуже або скоріше легко, тоді як **48,9%** - що скоріше або дуже складно (**32,4%** і **16,5%** відповідно). **13,0%** не змогли відповісти. Висока частка труднощів може бути частково пов'язана з переважанням самостійно організованих виїздів, оскільки таким сім'ям часто доводилося самостійно шукати транспорт, перевозити речі, організовувати житло та фінансувати переїзд.

НАСКІЛЬКИ ЛЕГКО БУЛО ОРГАНІЗУВАТИ ЕВАКУАЦІЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 315

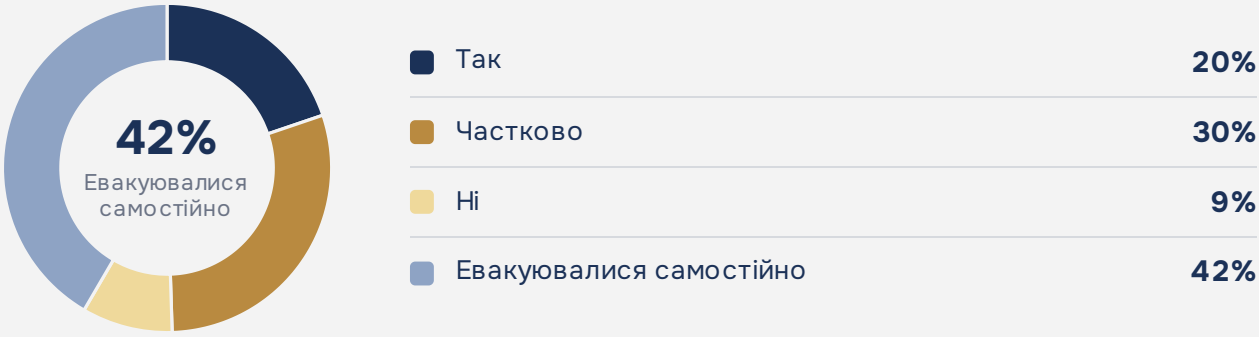

3.3 Обізнаність із процесом евакуації

41,9% респондентів на це питання відповіли, що евакуювалися самостійно. Серед решти **19,6%** заздалегідь знали, як відбувається евакуація, **29,7%** - частково, і лише **8,8%** не знали зовсім. Навіть з урахуванням самостійних виїздів помітно, що загальне уявлення про процес евакуації в прифронтових громадах сформоване, проте воно часто неповне і стосується самого перевезення, а не подальших кроків.

ЧИ ЗНАЛИ СІМ'Ї ЗАЗДАЛЕГІДЬ, ЯК ВІДБУВАЄТЬСЯ ЕВАКУАЦІЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 296

3.4 Відчуття безпеки під час евакуації

Лише **18,8%** почувалися під час евакуації абсолютно безпечно, найбільша частка - **45,4%** - відносно безпечно. Водночас **20,5%** почувалися небезпечно, а **6,1%** - дуже небезпечно, тобто кожна четверта сім'я виїжджала в умовах відчутної загрози; **9,2%** не змогли оцінити свої відчуття. У відкритих коментарях до інших питань згадувалися дрони над дорогою, ***"каби повсюди"*** і пошкоджений транспорт. Для частини сімей сама дорога була продовженням небезпеки, від якої вони тікали.

ВІДЧУТТЯ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 293

Абсолютно безпечно	19%	Відносно безпечно	45%	Небезпечно	20%
Дуже небезпечно	6%	Важко відповісти	9%		

3.5 Труднощі під час евакуації

Більше половини (**53,9%**) сімей стверджують, що труднощів під час евакуації не мали. Серед тих, хто стикався з проблемами, найчастіше згадували тривалий маршрут (**17,3%**), тривале очікування (**12,7%**) і нестачу інформації (**12,3%**). Проблеми з багажем мали **7,0%**, складнощі для дітей - **5,6%**, незручний транспорт - **5,3%**. Поле “Інше” (**12,3%**) відкриває ширшу картину: найчастіше тут названо фінансові труднощі, психологічний стан, дрони та небезпеку на дорозі, відмову організацій перевозити великий обсяг багажу, проблеми маломобільних людей і пошук житла. Важливо, що жодна сім’я не скаржилася на некоректне ставлення евакуаційної групи.

ТРУДНОЩІ ПІД ЧАС ПРОЦЕСУ ЕВАКУАЦІЇ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 284

БЛОК 4

ДОСВІД ДИТИНИ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ

24,9%
дітей перенесли евакуацію важко

15,3%
дітей мали проблеми зі сном

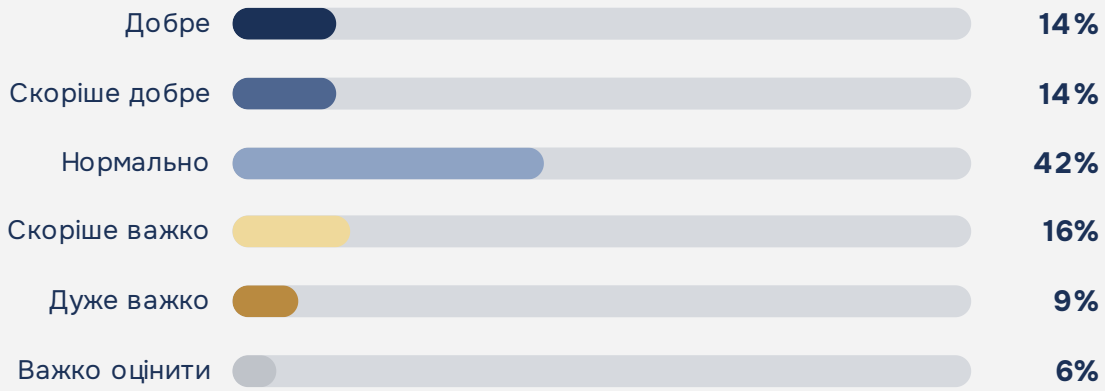
35,5%
назвали батьків джерелом спокою

4.1 Як діти перенесли евакуацію

Найчастіше батьки оцінювали перенесення евакуації дитиною як “нормальне" (**41,6%**). Ще **27,8%** вважають, що діти перенесли її добре або скоріше добре. Водночас для чверті дітей (**24,9%**) евакуація була скоріше важкою (**16,4%**) або дуже важкою (**8,5%**); **5,7%** батьків не змогли оцінити. Те, що кожна четверта дитина пережила евакуацію важко, є вагомим аргументом для посилення психосоціальної складової в евакуаційних маршрутах і транзитних центрах.

ЯК ДІТИ ПЕРЕНЕСЛИ ЕВАКУАЦІЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

4.2 Зміни в поведінці та стані дитини

44,7% батьків не помітили в дітей жодних із перелічених змін, ще **19,1%** не змогли оцінити. Серед проявів стресу найпоширенішими були проблеми зі сном (**15,3%**), замкнутість (**12,2%**) і агресивність чи дратівливість (**11,6%**). **9,1%** дітей не хотіли залишатися без дорослого, **5,3%** мали нічні страхи, **5,0%** - панічні реакції, **4,1%** скаржилися на фізичне самопочуття. У полі “Інше” батьки описували плач і плаксивість, образу і сум, заїкання, яке з’явилося після виїзду, а в одному випадку старша дитина не розмовляла два тижні. Окремо згадано дитину, яка отримала важке поранення і перебувала в комі. Ці поодинокі, але дуже важкі випадки потребують індивідуального супроводу.

ЗМІНИ В ПОВЕДІНЦІ ТА СТАНІ ДИТИНИ ПІД ЧАС АБО ОДРАЗУ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 320

4.3 Що допомагало дитині почуватися спокійніше

Відповіді на відкрите питання показують, що найчастіше джерелом підтримки для дитини була присутність близьких дорослих. Серед 200 змістовних відповідей **35,5%** прямо вказують на присутність і підтримку мами чи тата, ще **10,5%** — на присутність родини та близьких. Діти заспокоювалися поруч із домашніми тваринами (**5,0%**), улюбленими іграшками, книгами, телефоном або коли переїзд подавався в ігровій формі (**4,0%**). **3,0%** згадали волонтерів, психологів, працівників поліції чи евакогрупи, зокрема подарунки та пригощання в транзитному центрі. Ще третина (**34,5%**) відповіла, що нічого особливого не було або в цьому не було потреби, часто пояснюючи, що дитина вже доросла і все розуміє. Ці відповіді підкреслюють важливість збереження сімейної єдності та елементів звичного середовища дитини під час евакуації.

ЩО ДОПОМАГАЛО ДИТИНІ ПОЧУВАТИСЯ СПОКІЙНІШЕ ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 200 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

4.4 Що покращити в евакуації з урахуванням потреб дітей

Відкрите питання про можливі покращення виявилося складним для респондентів: **55,1%** із 127 змістовних відповідей - ***“важко сказати”*** чи ***“не знаю”***, а ще **27,6%** вважають, що все влаштовувало або вони евакуювалися самостійно. Серед конкретних пропозицій - комфорт у дорозі (харчування в транспорті, місце, де діти можуть спати, автокрісла та речі для немовлят, надання транспорту) - **4,7%**; чітке інформування та інструкції, особливо щодо того, куди селитимуть і де можна проживати, - **3,1%**; завчасна евакуація - **3,1%**; психологічна підготовка дитини - **2,4%**. Кілька людей висловили найглибше побажання: щоб діти взагалі не знали, що таке евакуація. Низька кількість конкретних пропозицій пояснюється й тим, що більшість виїжджала самостійно і не мала досвіду організованої евакуації для порівняння.

ЩО ПОТРІБНО ПОКРАЩИТИ В ЕВАКУАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ПОТРЕБ ДІТЕЙ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 127 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 5

ТРАНЗИТНИЙ ЦЕНТР

86,8%
пройшли через транзитний центр

90,2%
отримали грошову допомогу

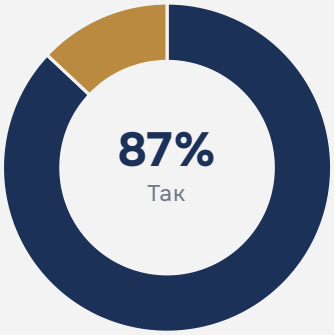
86,1%
зазначили, що всього вистачало

5.1 Перебування у транзитному центрі

86,8% сімей пройшли через транзитний центр і лише **13,2%** його оминули. Це найвищий рівень охоплення серед усіх етапів маршруту і свідчить, що транзитний центр є головною точкою контакту сім'ї із системою допомоги, навіть якщо сама евакуація була самостійною.

ЧИ ПЕРЕБУВАЛИ СІМ'Ї У ТРАНЗИТНОМУ ЦЕНТРІ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

Так	87%
Ні	13%

5.2 Тривалість перебування

Перебування було здебільшого коротким: **54,0%** сімей пробули в центрі до 3 годин, **25,4%** - 3-6 годин, **13,8%** - 6-12 годин. Лише **6,9%** залишалися понад 12 годин, зокрема **1,8%** - понад дві доби. Коротка тривалість важлива для інтерпретації подальших оцінок: значна частина людей не встигла повністю оцінити пристосованість центру до потреб дітей.

ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕБУВАННЯ У ТРАНЗИТНОМУ ЦЕНТРІ

Розподіл відповідей сімей, які перебували у ТЦ, n = 276

5.3 Допомога, отримана у транзитному центрі

Найпоширенішими видами допомоги були грошова допомога (**90,2%**), харчування (**87,0%**) та засоби гігієни (**85,1%**); **69,2%** пройшли реєстрацію та отримали інформацію. Юридичну консультацію отримали **23,6%**, одяг - **21,0%**, психологічну підтримку - **20,3%**, товари для дітей - **19,2%**, медичну допомогу - **13,8%**, соціальну консультацію - **11,2%**. Допомогу з пошуком житла отримали лише **1,4%**. В ***"іншому"*** згадано ваучери до мережі супермаркетів, постільну білизну, павербанки, дощовики, милиці та придбання квитків. Ці дані варто розглядати радше як формальні: люди часто зазначають, що не пам'ятають точно, називають лише частину отриманої допомоги, і їхні відповіді нерідко не збігаються з даними обліку транзитного центру. Тому реальний обсяг допомоги, найімовірніше, більший. Водночас дуже низька частка допомоги з житлом підтверджує прогалину, яка далі виявляється ключовою.

ЯКУ ДОПОМОГУ ОТРИМАЛИ СІМ'Ї У ТРАНЗИТНОМУ ЦЕНТРІ

Частка сімей, які перебували у ТЦ, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 276

5.4 Чого не вистачало у транзитному центрі

86,1% сімей стверджують, що у транзитному центрі всього вистачало. Поодинокі дефіцити стосувалися інформації (**3,3%**), харчування (**2,9%**), місця для відпочинку і засобів гігієни (по **2,0%**), допомоги з поселенням (**1,6%**) та дитячого простору (**1,2%**). В *"іншому"* названо памперси, крупи для дітей, одяг, посуд, постільну білизну, а також трансфер до потяга. Слід враховувати, що велика кількість людей перебувала в центрі менше трьох годин і казала, що не встигла повністю оцінити, чого саме бракувало для дітей. Разом із тим респонденти часто згадували, що волонтери гарно поводилися з дітьми, гралися з ними і підбадьорювали.

ЧОГО НЕ ВИСТАЧАЛО СІМ'ЯМ У ТРАНЗИТНОМУ ЦЕНТРІ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 245

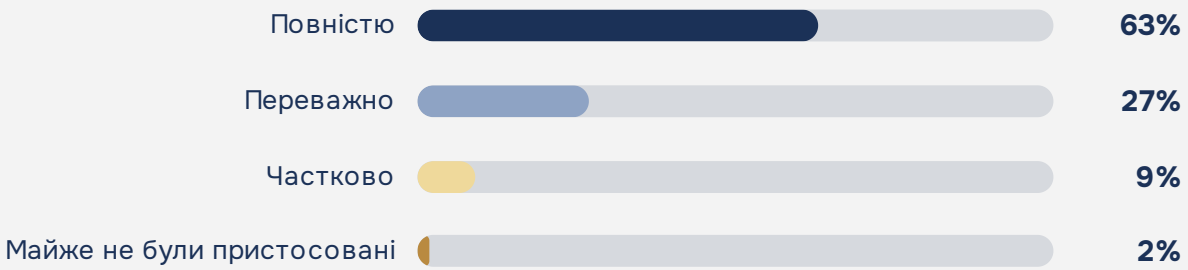

5.5 Пристосованість умов до дітей

63,0% вважають умови транзитного центру повністю пристосованими до перебування дітей, **26,8%** - переважно пристосованими. Частково пристосованими їх назвали **8,5%**, і лише **1,6%** - майже не пристосованими. Жодна сім'я не обрала варіант ***"зовсім не пристосовані"***. Загалом оцінка дуже висока і відображає позитивний досвід взаємодії з персоналом та волонтерами.

НАСКІЛЬКИ УМОВИ ТЦ БУЛИ ПРИСТОСОВАНІ ДО ДІТЕЙ

Розподіл відповідей респондентів, n = 246

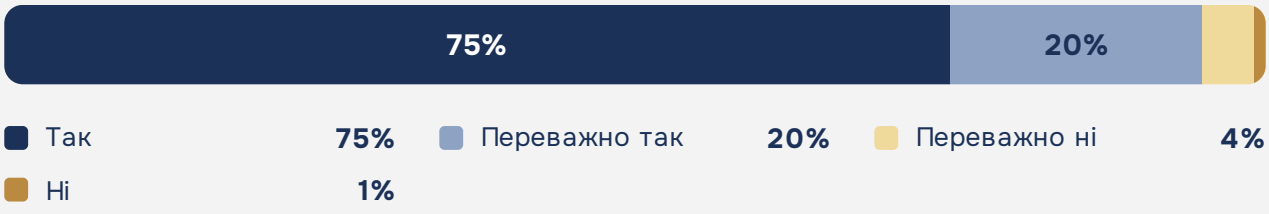

5.6 Безпека у транзитному центрі

Три чверті сімей (**74,9%**) почувалися в транзитному центрі безпечно, ще **19,6%** - переважно безпечно. Переважно небезпечно чи небезпечно було **5,5%** респондентів - ймовірно, це пов'язано з розташуванням деяких центрів у містах, що зазнають обстрілів, і з тривогою, яку люди привозили з собою.

ЧИ ПОЧУВАЛИСЯ БЕЗПЕЧНО БАТЬКИ ТА ДІТИ У ТРАНЗИТНОМУ ЦЕНТРІ

Розподіл відповідей респондентів, n = 275

5.7 Що покращити у роботі транзитних центрів

Транзитні центри є найбільш позитивно оціненою ланкою евакуаційного маршруту. **83,7%** із 135 змістовних відповідей - це позитивна оцінка роботи центрів і слова вдячності: ***“все добре”***, ***“чудовий центр”***, ***“дякуємо дівчатам”***, ***“там працюють чудові люди, всього було вдосталь”***. Конкретні побажання поодинокі: дитячий куточок і кімнати для сну дітей (**2,2%**; одна сім’я, навпаки, окремо похвалила дитячу кімнату), забезпечення гігієнічними наборами, харчуванням, одноразовим посудом і водою (**1,5%**), більше інформації та окремий прийом (**1,5%**), допомога з розселенням (**0,7%**). Одна людина зазначила брак психолога і негативний вплив працівника, який ***“налаштовував негативно”***. Також згадано випадок, коли засоби гігієни і продуктові набори закінчилися.

ЩО ПОКРАЩИТИ У РОБОТІ ТРАНЗИТНИХ ЦЕНТРІВ ДЛЯ СІМЕЙ З ДІТЬМИ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 135 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 6
ПОСЕЛЕННЯ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

62,2%
знайшли житло самостійно

33,1%
— через родичів і знайомих

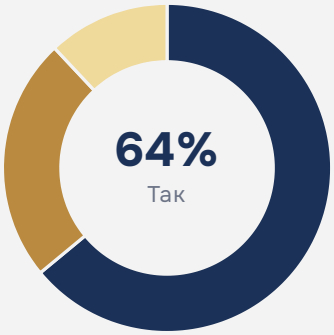
1,9%
— за допомогою БО «КГЦ»

6.1 Обізнаність про місце проживання після транзитного центру

63,9% сімей заздалегідь знали, де житимуть після транзитного центру, **24,5%** - частково, **11,6%** - не знали. Високий рівень обізнаності пояснюється тим, що більшість людей домовлялися про житло самостійно або через родичів ще до виїзду, а не отримували його в межах організованого поселення.

ЧИ ЗНАЛИ СІМ'Ї ЗАЗДАЛЕГІДЬ, ДЕ ЖИТИМУТЬ ПІСЛЯ ТРАНЗИТНОГО ЦЕНТРУ

Розподіл відповідей респондентів, n = 319

Так	64%
Частково	24%
Ні	12%

6.2 Хто допоміг знайти житло

62,2% сімей знайшли житло самостійно, **33,1%** - за допомогою родичів і знайомих. На всі інституції разом припадає менше **5%**: БО "КГЦ" - **1,9%**, інші організації та волонтери - **1,9%**, органи влади та соціальні служби - **0,9%**. Це один із найважливіших висновків дослідження: житлове питання сім'ї з дітьми розв'язують переважно власними силами, спираючись на особисті мережі, а системна допомога з поселенням практично відсутня.

ХТО ДОПОМІГ ЗНАЙТИ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 320

Знайшли самостійно	62%
Родичі/знайомі	33%
Інші організації / волонтери	2%
БО "КГЦ"	2%
Органи влади / соцслужби	0,9%

ДОВІДКОВО!

Додаткова інформація · не є результатом опитування

В рамках евакуаційного процесу діє цифрова система повного циклу постевакуаційного супроводу ВПО «ПОРУЧ», яка дозволяє людям, які планують евакуацію, обирати житло до того, як відбувся сам процес евакуації. Це цифрова платформа, створена БО «Координаційний гуманітарний центр» у співпраці з міжнародними та державними партнерами для спрощення процесу розміщення внутрішньо переміщених осіб і забезпечення доступу до актуальної інформації про можливості поселення. Проєкт об'єднує людей, які потребують житла, з доступними варіантами розміщення у місцях тимчасового проживання та допомагає зробити процес пошуку більш зрозумілим, доступним і структурованим.

Платформа передбачає централізований збір та оновлення інформації про житлові можливості, що дає змогу оперативніше реагувати на потреби евакуйованих і ВПО, а також покращує координацію між гуманітарними організаціями, державними установами та надавачами послуг. Водночас «ПОРУЧ» сприяє самостійності бенефіціарів, надаючи їм інструмент для пошуку відповідних варіантів поселення та прийняття власних рішень.

Завдяки поєднанню цифрових рішень, актуальних даних і міжсекторальної взаємодії проєкт формує єдиний інформаційний простір, покликаний зробити процес пошуку житла доступнішим, а гуманітарну підтримку - більш адресною та ефективною.

6.3 Урахування потреб дітей під час підбору житла

Відповіді на питання 6.3–6.5 слід розглядати з огляду на те, що більшість сімей шукали житло самостійно; там, де відповідь не зафіксована окремо, вона збігається з цим варіантом. **53,7%** знаходили житло самостійно, тож питання про врахування потреб дітей стосувалося їх лише опосередковано. Серед решти **36,0%** вважають, що потреби дітей було враховано повністю, **8,1%** - частково, **1,4%** - не враховано, **0,7%** не знають. Отже, у тих рідкісних випадках, коли житло підбирали інші, потреби дітей переважно брали до уваги.

ЧИ ВРАХОВУВАЛИСЯ ПОТРЕБИ ДІТЕЙ ПІД ЧАС ПІДБОРУ ЖИТЛА

Розподіл відповідей респондентів, n = 283

Так, повністю	36%
Частково	8%
Ні	1%
Не знаю	0,7%
Житло знаходили самостійно	54%

6.4 Можливість відмовитися від запропонованого варіанта

60,6% сімей шукали житло самостійно. Серед тих, кому житло пропонували, **15,2%** мали можливість відмовитися і обрати інше, **8,5%** - частково, **6,0%** такої можливості не мали, а для **9,6%** інших варіантів просто не було. Тобто понад третина сімей, які отримали пропозицію житла (44 із 111), фактично не мали вибору, що обмежує можливість підібрати умови, зручні для дітей.

ЧИ БУЛА МОЖЛИВІСТЬ ВІДМОВИТИСЯ ВІД ЗАПРОПОНОВАНОГО ЖИТЛА

Розподіл відповідей респондентів, n = 282

Так	15%
Частково	9%
Ні	6%
Інших варіантів не було	10%
Житло знаходили самостійно	61%

6.5 Інформація про умови проживання до поселення

Знову **60,6%** відповіли, що знаходили житло самостійно. Серед решти **26,2%** отримали достатньо інформації про умови проживання до поселення, **12,4%** - частково, і лише **0,7%** - ні. Таким чином, інформування щодо житлових умов для тих, хто користувався сторонньою допомогою, в цілому було задовільним.

ЧИ ОТРИМАЛИ ДОСТАТНЬО ІНФОРМАЦІЇ ПРО УМОВИ ПРОЖИВАННЯ ДО ПОСЕЛЕННЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 282

Так	26%
Частково	12%
Ні	0,7%
Житло знаходили самостійно	61%

БЛОК 7

ПОТОЧНІ УМОВИ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ

78,7%
живуть в орендованому житлі

32,2%
не знають, як довго там проживуть

19,8%
вже переїжджали повторно

7.1 Де сім'ї проживають зараз

Абсолютна більшість - **78,7%** - мешкає в орендованому житлі. **13,8%** живуть у родичів або знайомих, **3,4%** - у місцях тимчасового проживання, **1,3%** - у соціальному або комунальному житлі, **0,3%** - у безоплатному приватному житлі. У полі "Інше" (**2,5%**) згадано власне або придбане житло, модульний будинок, проживання за кордоном, а також два випадки повернення до місця, звідки сім'ю евакуювали, - в одному з них головною причиною стала неможливість проживати разом із тваринами. Переважання оренди означає, що житлова стабільність сімей прямо залежить від їхньої платоспроможності та волі власників.

ДЕ СІМ'Ї З ДІТЬМИ ПРОЖИВАЮТЬ ЗАРАЗ

Розподіл відповідей респондентів, n = 319

Орендоване житло	79%
У родичів/знайомих	14%
Місце тимчасового проживання (МТП)	3%
Інше (власне/куплене житло, повернулися, за кордоном)	3%
Соціальне/комунальне житло	1%
Безоплатне приватне житло	0,3%

ДОВІДКОВО!

Додаткова інформація · не є результатом опитування

Щодо місць тимчасового проживання, варто зазначити, що команда БО «КГЦ» опікується **66** місцями тимчасового проживання (МТП), у яких проживає **8 421** вимушено переміщена особа.

За період роботи було проведено ремонтні роботи для забезпечення більш комфортного проживання людей. Ремонтні та облаштувальні заходи були проведені у **3** МТП для покращення умов проживання **295** ВПО. Основні напрями роботи включають ремонт та облаштування житлових і санітарних приміщень, покращення доступності будівель для людей з інвалідністю та інших маломобільних мешканців, забезпечення МТП меблями, побутовою технікою та необхідним обладнанням, а також проведення робіт для підвищення безбар'єрності.

Окрему увагу приділяється реагуванню на потреби МТП: опрацьовуються їхні звернення та запити, координація необхідної допомоги. Також проводиться розселення маломобільних людей у більш доступні та пристосовані приміщення. Проведення заходів для дітей ВПО: поїздки у культурно-розважальні місця тощо. З початку 2026 року було розселено **179** бенефіціарів до МТП командою ВПО БО «КГЦ».

7.2 Відповідність житла потребам сім'ї

Систематизація відкритих відповідей і оцінок за п'ятибальною шкалою показує, що **30,5%** вважають житло повністю відповідним потребам, **36,6%** - загалом або переважно відповідним. Для **24,7%** житло відповідає лише частково або задовільно, для **7,9%** - не відповідає. Навіть позитивні відповіді часто супроводжувалися застереженнями: ***"відповідає, але дороговартісна оренда"***, ***"нормально, але не дім"***, ***"місця трохи менше, ніж було вдома"***, ***"це орендоване житло, потребам родини відповідає власний дім"***. Серед негативних оцінок - стара хата без умов на зиму, шість осіб в одній кімнаті, вибиті вікна після влучання. Отже, навіть задовільне житло сприймається як тимчасове і "чуже".

НАСКІЛЬКИ ЖИТЛО ВІДПОВІДАЄ ПОТРЕБАМ СІМ'Ї

Систематизовані відкриті відповіді та оцінки за шкалою 1–5, n = 279

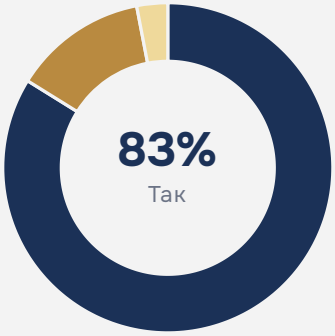

7.3 Простір для дитини

83,2% батьків вважають, що дитина має достатньо місця для сну, навчання, відпочинку, зберігання речей і приватності відповідно до віку. **13,3%** дали частково позитивну відповідь, **3,5%** - негативну. Хоча загальний показник високий, кожна шоста дитина живе в умовах обмеженого особистого простору, що особливо відчутно для підлітків і для дітей, які навчаються дистанційно.

ЧИ МАЄ ДИТИНА ДОСТАТНЬО МІСЦЯ ДЛЯ СНУ, НАВЧАННЯ, ВІДПОЧИНКУ ТА ПРИВАТНОСТІ

Розподіл відповідей респондентів, n = 316

Так	83%
Частково	13%
Ні	3%

7.4 Проблеми з житлом, що впливають на дитину

Три чверті сімей (**75,2%**) не мають значних житлових проблем, що впливають на дитину. Серед решти найпоширенішою є нестача місця (**13,8%**), далі йдуть відсутність побутової техніки (**6,0%**) і меблів (**5,3%**), холод і проблеми з опаленням (**4,4%**), погані санітарні умови (**3,8%**) і проблеми з електрикою (**3,4%**). Віддаленість від школи, садка чи лікаря відзначили **2,5%**, небезпечне розташування - **1,6%**. В ***“іншому”*** респонденти згадували регулярні обстріли, санвузол надворі, вікна, забиті плівкою, гуртожиток, відсутність мобільного інтернету і високу вартість оренди. З наближенням зими саме опалення та побутове облаштування можуть стати гострішими, ніж зараз.

ПРОБЛЕМИ З ЖИТЛОМ, ЯКІ НАЙБІЛЬШЕ ВПЛИВАЮТЬ НА ДИТИНУ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 319

7.5 Стабільність житла

Половина сімей (**50,2%**) вважають, що можуть проживати у теперішньому житлі стільки, скільки буде потрібно, **14,5%** - щонайменше найближчі шість місяців. Водночас **32,2%** не знають, як довго зможуть там жити, **1,9%** - лише кілька місяців, **1,3%** можуть втратити житло найближчим часом. Абсолютна більшість мешкає в орендованому житлі, і люди пояснювали, що не знають, як довго там проживатимуть, навіть якщо немає прямих підстав очікувати втрати житла: усе залежить від того, як вирішать господарі і чи вистачить фінансів. Серед орендарів частка тих, хто не знає горизонту проживання, становить **31,0%**, а серед мешканців МТП - **54,5%**. Невизначеність щодо житла є постійним фоновим стресом для сімей і вагомим ризиком повторного переміщення.

НАСКІЛЬКИ СТАБІЛЬНИМ Є НИНІШНЄ ЖИТЛО ДЛЯ СІМЕЙ З ДІТЬМИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

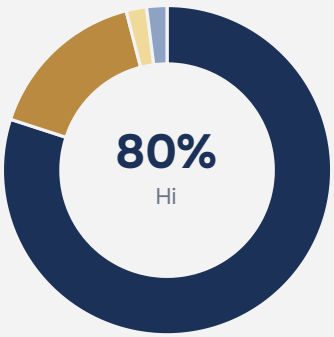
Можуть залишатися стільки, скільки буде потрібно	50%
Щонайменше протягом наступних 6 місяців	15%
Лише найближчі кілька місяців	2%
Можуть втратити житло найближчим часом	1%
Не знають, як довго зможуть тут проживати	32%

7.6 Зміна місця проживання після евакуації

80,2% сімей не змінювали місця проживання після евакуації. **15,7%** переїжджали один раз, **1,9%** - двічі, **2,2%** - тричі і більше. Отже, кожна п'ята родина вже пережила щонайменше одне повторне переміщення, а для дітей це означає ще одну зміну оточення, а часто й школи.

ЧИ ЗМІНЮВАЛИ СІМ'Ї МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

Ні	80%
Так, один раз	16%
Так, два рази	2%
Так, три або більше разів	2%

7.7 Причини останньої зміни житла

Серед 64 сімей, які змінювали житло, найчастішою причиною була безпекова ситуація (**23,4%**), тобто обстріли наздогнали сім'ю і на новому місці. Далі йдуть робота (**17,2%**), переїзд до родичів (**14,1%**), нестача місця для сім'ї (**10,9%**), конфлікт із власником або адміністрацією (**4,7%**), потреби дитини (**4,7%**), неналежні житлові умови (**3,1%**) і медичні потреби (**1,6%**). У полі "Інше" (**20,3%**) люди називали закінчення терміну оренди, продаж житла власником, неможливість проживати з тваринами, переїзд у кращі умови, потребу в більшій площі, далеку дорогу, переїзд від родичів чи знайомих в орендований будинок, плани виїхати за кордон і відсутність місця для проживання. Одна сім'я описала, що вони ***"не прижилися, не своє місто"*** і повернулися, бо ***"дітям страшно"*** і поруч немає нікого. Ці відповіді ілюструють, наскільки хиткою є житлова ситуація, яка залежить від ринку оренди та безпеки.

ОСНОВНА ПРИЧИНА ОСТАННЬОЇ ЗМІНИ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Розподіл відповідей сімей, які змінювали житло, n = 64

БЛОК 8

ОСВІТА ТА ДОГЛЯД ЗА ДІТЬМИ

85,5%
сімей — усі діти навчаються

44,6%
навчаються дистанційно у попередній школі

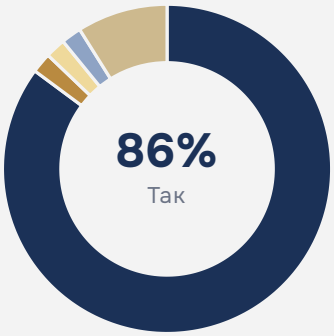
27,5%
навчаються очно у новій школі

8.1 Чи навчаються діти шкільного віку

У **85,5%** сімей усі діти шкільного віку навчаються, у **1,9%** навчається лише частина дітей, у **2,2%** діти не навчаються. **8,8%** родин не мають дітей шкільного віку. Окрему групу становлять **1,6%** сімей, у яких діти вже навчаються у коледжі, технікумі або закладі вищої освіти. Попри загальне охоплення навчанням, 13 сімей (**4,1%**) мають дітей, які не навчаються повністю або частково, і саме ці випадки потребують індивідуальної уваги служб у справах дітей та закладів освіти.

ЧИ ВСІ ДІТИ ШКІЛЬНОГО ВІКУ НАВЧАЮТЬСЯ ЗАРАЗ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

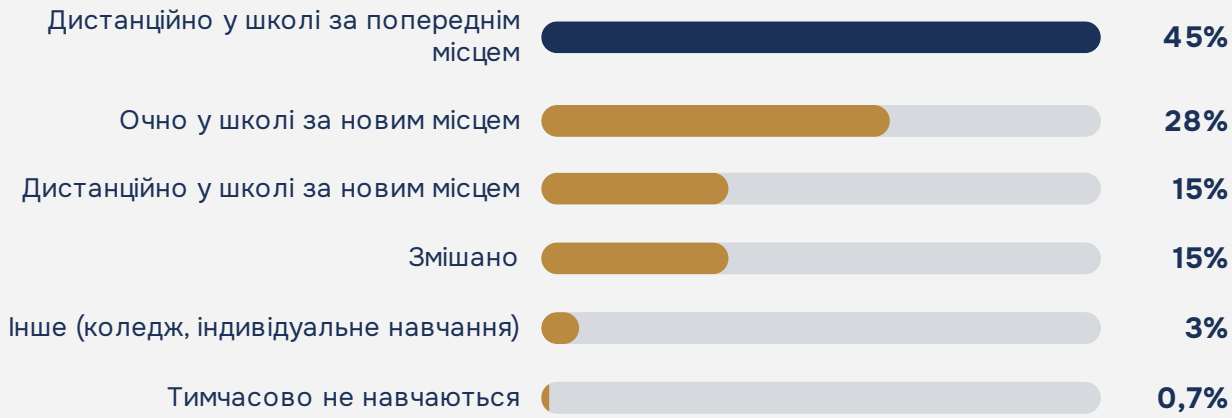
Так	86%
Частина дітей	2%
Ні	2%
Навчаються у коледжі, технікумі, ЗВО	2%
Дітей шкільного віку немає	9%

8.2 Формат навчання

Найпоширенішим форматом є дистанційне навчання у школі за попереднім місцем проживання - **44,6%** сімей зі школярами. Очно у школі за новим місцем навчаються діти в **27,5%** сімей, дистанційно в новій школі - у **15,3%**, у змішаному форматі - у **14,6%**. Лише **0,7%** тимчасово не навчаються. У ***“іншому”*** згадано коледжі й технікуми, індивідуальне навчання і дітей з інвалідністю, які наразі не можуть навчатися. Збереження зв’язку зі ***“старою”*** школою дає дитині відчуття безперервності та зв’язку з однокласниками, проте водночас гальмує інтеграцію в нову громаду. Саме тому очне навчання батьки називають одним із ключових чинників адаптації.

ФОРМАТ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Частка сімей зі школярами, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 287

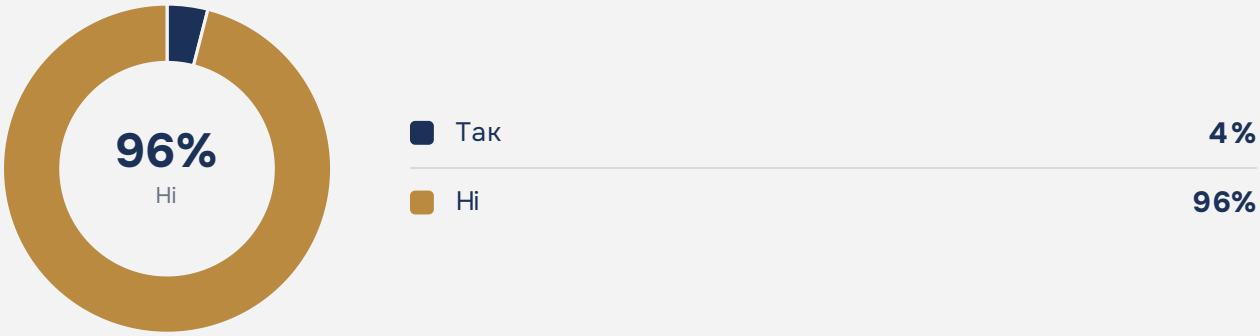

8.3 Труднощі з освітою

95,7% респондентів заявили, що після евакуації труднощів з освітою не виникло, і лише **4,3%** (11 сімей) повідомили про проблеми. Такий оптимістичний результат частково пояснюється тим, що дистанційне навчання дозволило дітям продовжити навчання без переведення до нових шкіл. Разом з цим, позитивній відповіді часто передувало, зітхання та небажання заглиблюватись у це, мовляв ***“йому не до навчання, тому нехай буде “не виникало”***. Проте в інших питаннях батьки згадують нестачу техніки та інтернету, тож фактичні освітні бар’єри, імовірно, дещо ширші, ніж люди готові визнати в прямій відповіді.

ЧИ ВИНИКЛИ ТРУДНОЩІ З ОСВІТОЮ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 256

8.4 Види освітніх труднощів

Серед 10 сімей, які описали труднощі, троє назвали нестабільний інтернет, двоє ***“ складність адаптації дитини, одна - незабезпечення особливих освітніх потреб. У “іншому”*** брак відокремленого місця для онлайн- навчання вдома, неможливість відвідувати садок і навчання в іншій країні. Кількість випадків невелика, але вони дуже показові: проблема полягає не в доступі до школи як такому, а в умовах для якісного навчання вдома та в інклюзивності.

ЯКІ ТРУДНОЩІ З ОСВІТОЮ ВИНИКЛИ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Частка сімей, які мали труднощі, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 10

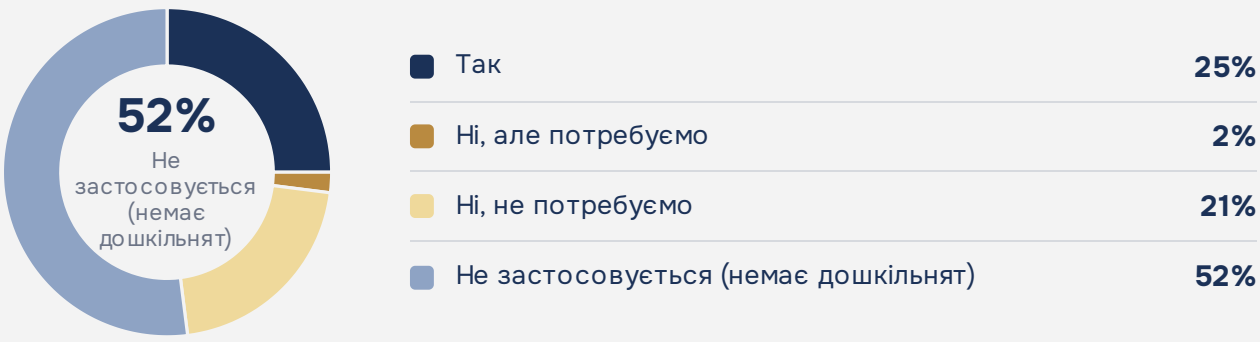

8.5 Доступ до дошкільної освіти

Для **52,2%** сімей питання не актуальне через відсутність дітей дошкільного віку. **24,8%** мають доступ до садка або іншої форми догляду, **21,2%** не користуються ним і не потребують, а **1,8%** (п’ять сімей) не мають доступу, хоча потребують. Хоча частка таких сімей невелика, відсутність доступу до дошкільного догляду може обмежувати можливості дорослих працювати та посилювати економічне навантаження на сім’ю.

ДОСТУП ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО САДКА АБО ІНШОЇ ФОРМИ ДОГЛЯДУ

Розподіл відповідей респондентів, n = 278

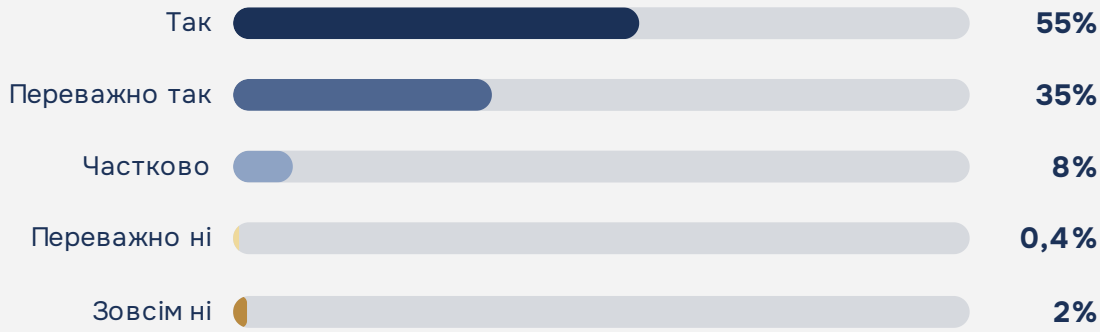

8.6 Забезпеченість освітніх потреб

54,7% батьків вважають освітні потреби дітей повністю забезпеченими, **34,9%** - переважно забезпеченими. **8,3%** оцінили їх як частково забезпечені, **2,2%** - як переважно або зовсім не забезпечені. Отже, приблизно кожна десята сім'я відчуває відчутні прогалини в освіті дітей, що узгоджується з відповідями про нестачу техніки та інтернету в інших блоках.

ЧИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ ОСВІТНІ ПОТРЕБИ ДІТЕЙ

Розподіл відповідей респондентів, n = 278

БЛОК 9

ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ

71,8%
отримують медичну допомогу без труднощів

16,8%
дітей без сімейного лікаря

6,2%
потребують реабілітації

9.1 Доступ до медичної допомоги

71,8% сімей отримують необхідну медичну допомогу для дітей без значних труднощів, **5,0%** - з труднощами, а **4,7%** не отримують її. **18,2%** не потребували медичної допомоги на новому місці. Отже, близько **10%** сімей мають проблеми з медичним забезпеченням дітей, що менше, ніж у сферах житла та доходів, але для окремих дітей з хронічними станами ці проблеми є критичними.

ЧИ ОТРИМУЮТЬ ДІТИ МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ НА НОВОМУ МІСЦІ

Розподіл відповідей респондентів, n = 319

Так, без значних труднощів	72%
Так, але з труднощами	5%
Ні	5%
Не потребували медичної допомоги	18%

9.2 Бар'єри в охороні здоров'я

88,8% не стикалися з бар'єрами. Серед решти найпоширенішими були висока вартість (**3,4%**), незнання, куди звертатися (**3,1%**), відсутність потрібного лікаря і віддаленість лікарні (по **2,7%**). Поодинокі випадки стосувалися документів або декларації (**0,7%**), недоступності для дитини з інвалідністю (**0,7%**) та відсутності ліків (**0,3%**). У відкритих відповідях до інших питань згадано брак стоматолога в громаді, потребу в тест-смужках для контролю цукру, спеціалізованих консультаціях для підлітка з гормональними порушеннями і лікуванні зору після поранення. Саме такі специфічні медичні потреби ускладнюються після переміщення.

БАР'ЄРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 295

9.3 Переривання лікування

Для **50,7%** сімей питання не актуальне, у **45,7%** лікування чи спостереження не переривалося, а в **3,6%** (10 сімей) евакуація перервала лікування, реабілітацію або регулярне медичне спостереження дитини. Хоча частка невелика, ці діти належать до найбільш вразливих.

ЧИ ПЕРЕРИВАЛОСЯ ЛІКУВАННЯ АБО МЕДИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЧЕРЕЗ ЕВАКУАЦІЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 278

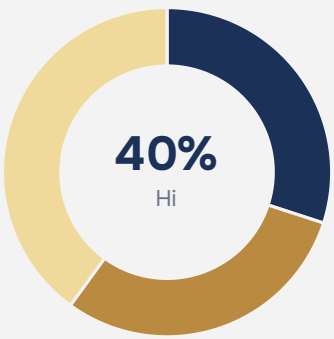
Так	4%
Ні	46%
Не застосовується	51%

9.4 Відновлення лікування

Серед 10 сімей, у яких лікування переривалося, лише три змогли повністю відновити його, ще три - частково, а чотири не відновили взагалі. Тобто для більшості дітей із перерваним лікуванням проблема залишається невирішеною, і вони мають стати пріоритетом для медичного та соціального супроводу.

ЧИ ВДАЛОСЯ ВІДНОВИТИ ПЕРЕРВАНЕ ЛІКУВАННЯ

Розподіл відповідей сімей, у яких лікування переривалося, n = 10

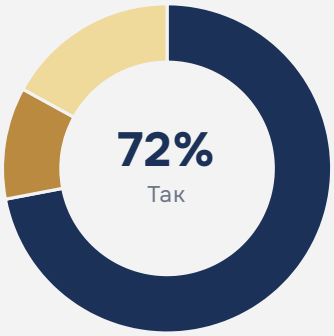
Так	30%
Частково	30%
Ні	40%

9.5 Сімейний лікар або педіатр

71,7% дітей мають сімейного лікаря чи педіатра за новим місцем проживання, **11,4%** перебувають у процесі оформлення, а **16,8%** не мають постійного контакту із закладом охорони здоров'я. Кожна шоста дитина без задекларованого лікаря - це важливий сигнал, адже саме сімейний лікар забезпечує щеплення, профілактичні огляди і направлення до вузьких спеціалістів.

ЧИ МАЄ ДИТИНА СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ АБО ПЕДІАТРА ЗА НОВИМ МІСЦЕМ

Розподіл відповідей респондентів, n = 315

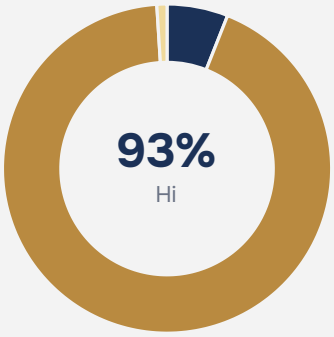
Так	72%
У процесі оформлення	11%
Ні	17%

9.6 Незакрита потреба в реабілітації

6,2% батьків повідомили, що дитина потребує реабілітації, яку не отримує або отримує не в повному обсязі; **92,7%** такої потреби не мають. У полі "Інше" окремі респонденти також згадували потребу у психологічній реабілітації.

ЧИ Є НЕЗАКРИТА ПОТРЕБА ДИТИНИ В РЕАБІЛІТАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 273

Так	6%
Ні	93%
Інше	1%

БЛОК 10

БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ ДИТИНИ

3,61
середній бал безпеки (з 5)

36,3%
мають побоювання щодо безпеки

29,7%
не мають укриття поруч

10.1 Оцінка безпеки теперішнього місця проживання

Середня оцінка безпеки нового місця проживання становить 3,61 бала з 5. **44,8%** батьків вважають місце скоріше безпечним, **15,5%** - повністю безпечним, **26,5%** - частково безпечним. Водночас **13,3%** оцінюють його як скоріше або зовсім небезпечне. Показники помітно відрізняються залежно від області походження: серед сімей з Дніпропетровщини і Донеччини місце проживання як безпечне (4-5 балів) оцінюють **65%**, а серед вихідців з Харківщини - лише **36%**, імовірно через те, що багато з них переїхали в межах області, яка й надалі зазнає обстрілів.

НАСКІЛЬКИ БЕЗПЕЧНИМ Є НИНІШНЄ МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ

Оцінка за шкалою 1–5, n = 317; середній бал — 3,61

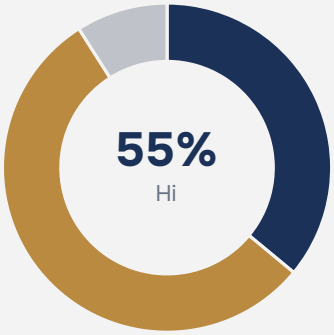
- 5 — повністю безпечно **15%**
- 4 — скоріше безпечно **45%**
- 3 — частково безпечно **26%**
- 2 — скоріше небезпечно **11%**
- 1 — зовсім небезпечно **2%**

10.2 Конкретні побоювання щодо безпеки

36,3% батьків мають конкретні побоювання щодо безпеки дітей на новому місці, **55,0%** - не мають, **8,6%** не захотіли відповідати. Відносно висока частка відмов свідчить про делікатність теми для частини сімей.

ЧИ МАЮТЬ БАТЬКИ КОНКРЕТНІ ПОБОЮВАННЯ ЩОДО БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ

Розподіл відповідей респондентів, n = 278

Так	36%
Ні	55%
Не бажаю відповідати	9%

10.3 Причини побоювань

Серед батьків, які мають побоювання, **98,0%** пов'язують їх з обстрілами і воєнними ризиками. **10,9%** турбує відсутність або недоступність укриття, **4,0%** - небажані контакти з незнайомими дорослими, **2,0%** - небезпечні умови самого житла. Жодна сім'я не згадала булінг, ризик насильства чи відсутність нагляду. Отже, джерелом загрози для дітей батьки бачать війну, а не соціальне середовище нової громади.

З ЧИМ ПОВ'ЯЗАНІ ПОБОЮВАННЯ ЩОДО БЕЗПЕКИ ДІТЕЙ

Частка батьків, які мають побоювання, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 101

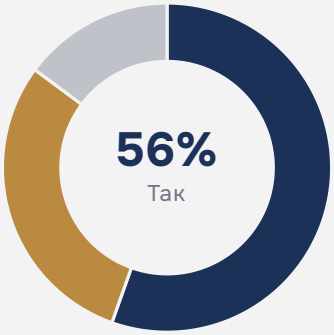
Обстріли / воєнні ризики	98%
Відсутність або недоступність укриття	11%
Небажані контакти з незнайомими дорослими	4%
Небезпечні умови самого житла	2%
Інше	1,0%
Не бажаю відповідати	1,0%

10.4 Доступність укриття

55,5% сімей мають поруч доступне укриття, **29,7%** - не мають, **14,8%** не знають, чи воно є. Загалом майже **45%** родин або не мають укриття, або не знають про нього. Друга цифра особливо важлива: незнання місця найближчого укриття можна усунути простими інформаційними заходами в громадах, що приймають переселенців.

ЧИ Є ПОРУЧ ДОСТУПНЕ УКРИТТЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

Так	56%
Ні	30%
Не знаю	15%

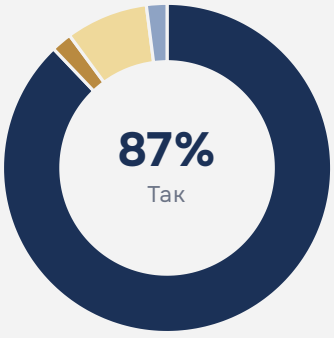
10.5 Окреме безпечне місце для сну

87,3% сімей зазначили, що кожна дитина має окреме безпечне місце для сну, 2,5% - що не всі діти, 8,5% - що не мають.

Ще **1,8%** дали емоційну відповідь у полі "Інше": *"під обстрілами немає безпечного місця"*, *"а де воно безпечне? Скажіть, і ми поїдемо"*. Ці слова точно передають відчуття тотальної небезпеки, з яким живуть люди незалежно від місця проживання.

ЧИ МАЄ КОЖНА ДИТИНА ОКРЕМЕ БЕЗПЕЧНЕ МІСЦЕ ДЛЯ СНУ

Розподіл відповідей респондентів, n = 284

Так	87%
Не всі діти	2%
Ні	8%
Інше («безпечного місця під обстрілами не існує»)	2%

10.6 Захист від небажаних контактів

58,2% батьків вважають, що дитина захищена від небезпечних або небажаних контактів з незнайомими дорослими, **24,7%** - переважно захищена. **7,5%** оцінюють ситуацію як переважно або зовсім незахищену, **9,5%** не можуть оцінити. Загалом соціальне середовище на новому місці сприймається як безпечне для дітей.

ЧИ ЗАХИЩЕНА ДИТИНА ВІД НЕБАЖАНИХ КОНТАКТІВ З НЕЗНАЙОМИМИ ДОРОСЛИМИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 316

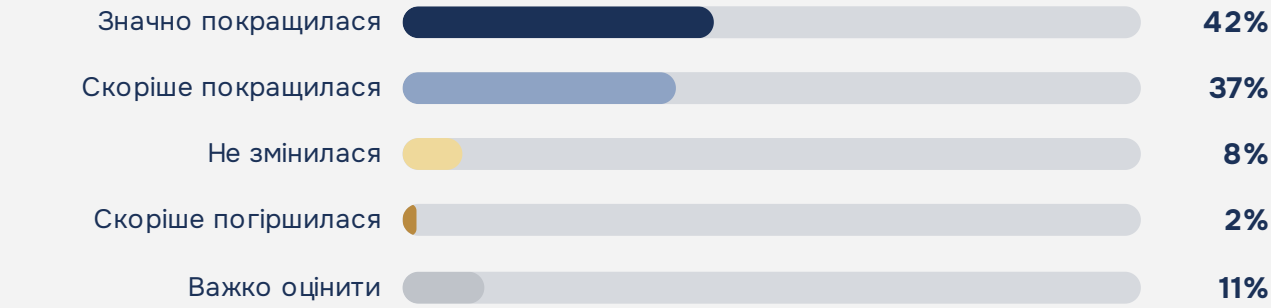
Так	58%	Переважно так	25%	Переважно ні	5%
Ні	3%	Важко оцінити	9%		

10.7 Зміна безпеки дитини після евакуації

79% батьків фіксують покращення безпеки дитини після евакуації: **41,6%** вважають, що вона значно покращилася, **37,1%** - що скоріше покращилася. **7,9%** не бачать змін, **2,2%** відзначили погіршення, **11,1%** не змогли оцінити. Таким чином, для більшості опитаних сімей евакуація супроводжувалася суттєвим покращенням суб'єктивної оцінки безпеки дитини.

ЯК ЗМІНИЛАСЯ БЕЗПЕКА ДИТИНИ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 315

10.8 Чого не вистачає для спокою за безпеку дитини

Серед 147 змістовних відповідей переважає одне: завершення війни, мир, припинення обстрілів і бойових дій (**29,3%**). Ще **5,4%** говорили про покращення безпекової ситуації в країні загалом. Практичні потреби згадувалися рідше: фінансова підтримка на одяг і харчування (**5,4%**), стабільне житло або переїзд у безпечніший регіон (**4,1%**), повернення додому (**3,4%**), психологічна підтримка та адаптація (**2,7%**), опалення, ремонт житла і гігієна (**2,7%**), укриття поруч (**2,0%**), присутність батька, який служить або залишився вдома (**1,4%**). **36,1%** не змогли відповісти, **10,2%** вважають, що всього вистачає. Люди підкреслювали, що це питання не має локального розв'язку: *"змініть війну"*, *"припиніть вогонь"*.

ЧОГО НАЙБІЛЬШЕ НЕ ВИСТАЧАЄ, ЩОБ БАТЬКИ БУЛИ СПОКІЙНІШІ ЗА БЕЗПЕКУ ДІТЕЙ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 147 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 11

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ

74,5%
— емоційний стан дитини покращився

9,7%
дітей мають тривожність

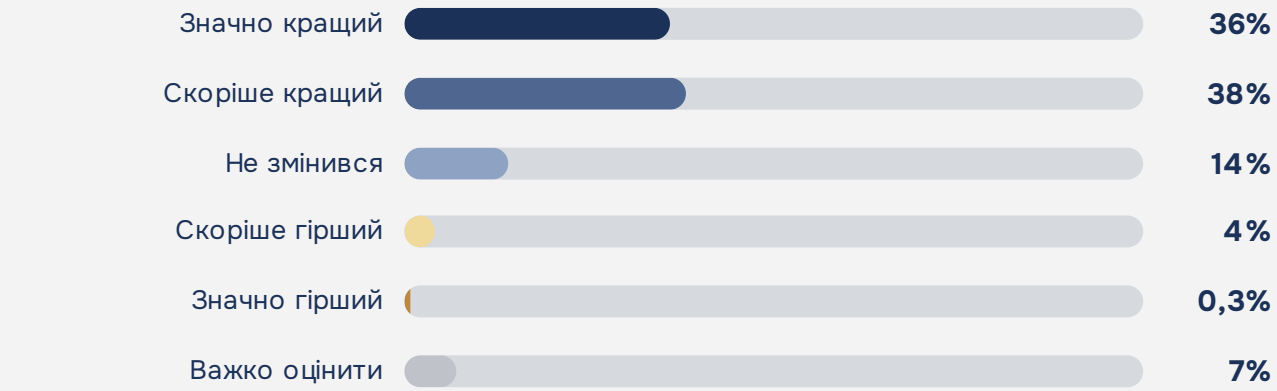
6,4%
потребують, але не отримують підтримки

11.1 Емоційний стан дитини порівняно з періодом до евакуації

74,5% батьків вважають, що емоційний стан дитини зараз кращий, ніж перед евакуацією: **36,2%** - значно кращий, **38,4%** - скоріше кращий. **14,2%** не бачать змін, **4,4%** відзначають погіршення, **6,9%** не можуть оцінити. Порівняння відбувається з періодом життя під обстрілами безпосередньо перед виїздом, тож покращення відображає передусім зняття гострого стресу, а не повне відновлення психологічного благополуччя.

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ ЗАРАЗ ПОРІВНЯНО З ПЕРІОДОМ ДО ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

11.2 Поточні прояви

57,5% батьків не спостерігають у дітей жодних із перелічених проявів, **23,9%** не можуть оцінити. Найчастіше згадувалися тривожність (**9,7%**), порушення сну (**8,2%**) і замкнутість (**5,0%**), рідше - агресивність (**3,5%**), складнощі у спілкуванні (**2,5%**) і проблеми з навчанням (**0,9%**). В *"іншому"* батьки описали сум за домівкою і реакцію дітей на літаки в небі, стук дверей, вибухи. Порівняно з періодом евакуації (питання 4.2) частота проявів стресу помітно знизилася, проте тривожність і порушення сну залишаються в кожної дванадцятої-десятої дитини. Висока частка *"важко оцінити"* також заслуговує на увагу: батьки, зайняті виживанням, не завжди помічають емоційні сигнали дітей.

ПРОЯВИ, ЯКІ БАТЬКИ СПОСТЕРІГАЮТЬ У ДИТИНИ ЗАРАЗ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 318

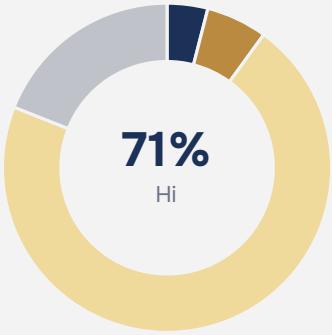

11.3 Потреба у психологічній підтримці

71,4% батьків вважають, що дитина не потребує психологічної підтримки, **18,6%** не можуть оцінити. **3,5%** дітей уже отримують підтримку, а **6,4%** (20 дітей) потребують її, але не отримують. Отже, розрив між потребою і доступом становить майже дві третини тих, хто цієї підтримки потребує. Низьке визнання потреби може бути пов'язане як із реальним покращенням стану, так і зі стигмою навколо психологічної допомоги.

ЧИ ПОТРЕБУЄ ДИТИНА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 311

Так, уже отримує	4%
Так, але не отримує	6%
Ні	71%
Важко оцінити	19%

11.4 Причини неотримання психологічної підтримки

Серед 19 сімей, де дитина потребує, але не отримує підтримки, більше половини (**57,9%**) не знають, куди звернутися. **15,8%** не мають доступного спеціаліста, стільки ж не вважають наявну послугу підходящою, **5,3%** зазначили віддаленість послуги. В ***"іншому"*** люди писали, що ***"не вийшло звернутися"***, ***"немає змоги"*** або ***"ще не шукали"***. Головний бар'єр тут інформаційний, і його можна подолати через проактивне інформування сімей про безоплатні послуги психологів у громаді.

ЧОМУ ДИТИНА НЕ ОТРИМУЄ ПОТРІБНУ ПСИХОЛОГІЧНУ ПІДТРИМКУ

Частка сімей, де дитина потребує, але не отримує підтримки, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 19

11.5 Що найбільше вплинуло на емоційний стан дитини

Систематизовано 158 змістовних відповідей. Найчастіше батьки називали саму зміну місця проживання, переїзд і нове середовище (**40,5%**). Для частини сімей це мало позитивний ефект - ***“переїзд у більш спокійне місце”***, для інших негативний - ***“чуже місце”***, ***“різка переміна в житті”***. Окремо **17,1%** прямо пов’язують покращення стану дитини з безпечнішим життям: менше обстрілів, відсутність щоденних вибухів, спокій. Негативні чинники - сум за домом і втрата дому (**13,3%**), розлука з друзями та звичним оточенням (**10,1%**), війна, вибухи, страх (**7,0%**), складнощі адаптації (**5,7%**). **7,0%** відзначили позитивний вплив спілкування з однолітками та нової школи. **3,8%** назвали сімейні обставини: мобілізацію чи зникнення батька, розлуку з одним із батьків, могилу батька, яка залишилася вдома. Ці відповіді показують, що емоційний стан дітей формується балансом між полегшенням від безпеки і втратою дому та друзів.

ЩО НАЙБІЛЬШЕ ВПЛИНУЛО НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 158 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

11.6 Якої підтримки потребує дитина для покращення емоційного стану

Серед 128 змістовних відповідей найбільше говорили про мир, завершення війни і спокій (**20,3%**); часто це звучало з розпачем: *“не потрібна підтримка, потрібне закінчення війни”*. **11,7%** вважають, що дитині найважливіше, щоб поруч були батьки та родина, **10,9%** - спілкування з однолітками, заходи для соціалізації, зустрічі з друзями з рідного міста. Матеріальну підтримку (одяг, постільні речі, харчування, інтернет) назвали **8,6%**, повернення додому - **7,8%**, адаптацію і стабільність - **7,8%**, і лише **3,1%** - психологічну допомогу. **15,6%** вважають, що дитина не потребує підтримки, а **24,2%** не змогли відповісти. Батьки бачать шлях до емоційного благополуччя дітей не через спеціалізовані послуги, а через відновлення нормального життя: безпеки, дружби і стабільності.

ЯКОЇ ПІДТРИМКИ НАЙБІЛЬШЕ ПОТРЕБУЄ ДИТИНА ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 128 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 12
СОЦІАЛІЗАЦІЯ ТА АДАПТАЦІЯ

75,8%
дітей адаптувалися

39,4%
мають дефіцит спілкування

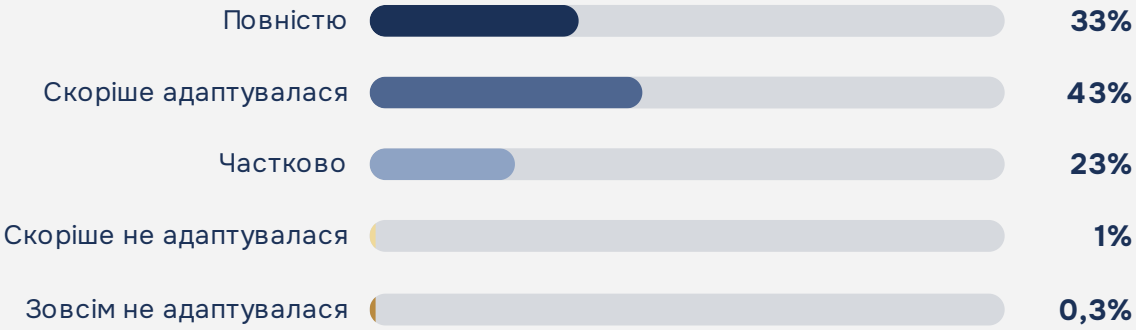
22,9%
без доступу до активностей

12.1 Адаптація дитини до нового місця

33,0% батьків вважають, що дитина повністю адаптувалася, **42,8%** - що скоріше адаптувалася, **22,6%** - частково. Лише **1,6%** дітей скоріше або зовсім не адаптувалися. Вищий рівень повної адаптації спостерігається серед сімей, які перебувають на новому місці довше: серед сімей, які виїхали понад рік тому, повністю адаптованими вважають дітей **50%**, серед тих, хто виїхав 7–12 місяців тому, – **43%**, а серед тих, хто переїхав 1–6 місяців тому, – 25–**28%**.

НАСКІЛЬКИ ДИТИНА АДАПТУВАЛАСЯ ДО НОВОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 318

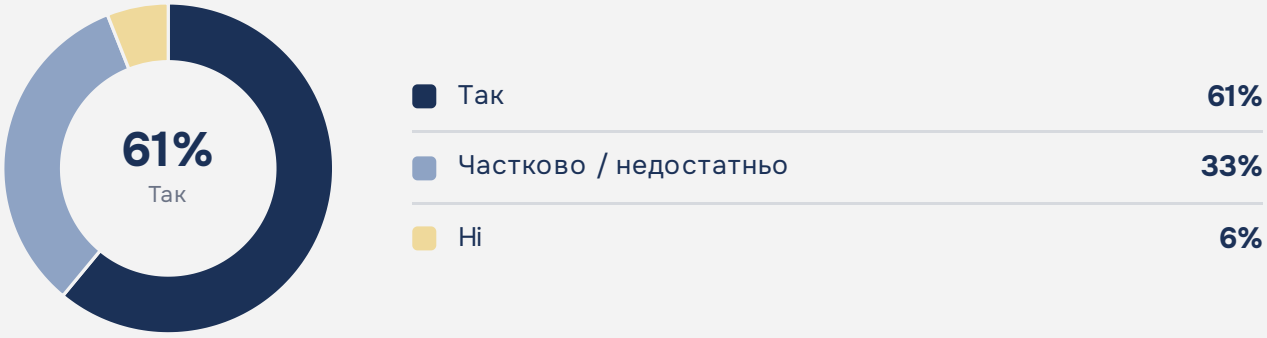

12.2 Друзі та спілкування з однолітками

60,6% дітей мають друзів або регулярне спілкування з однолітками, **33,4%** - лише часткове чи недостатнє, **6,0%** не мають його взагалі. Отже, майже **40%** дітей відчувають дефіцит спілкування, що узгоджується з переважанням дистанційного навчання і з тим, що саме друзі є для батьків головним чинником адаптації.

ЧИ МАЄ ДИТИНА ДРУЗІВ АБО РЕГУЛЯРНЕ СПІЛКУВАННЯ З ОДНОЛІТКАМИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

12.3 Доступні активності

Найпоширенішою формою активності є неформальне спілкування з однолітками (**38,5%**). Спортивні секції відвідують діти у **23,9%** сімей, освітні гуртки - у **21,7%**, дитячі заходи - у **14,6%**, творчі гуртки - у **13,7%**, молодіжні простори - у **8,9%**. Водночас **22,9%** не мають можливості брати участь у жодній із активностей, а **14,0%** дітей не зацікавлені. У ***"іншому"*** названо дітей з інвалідністю, неоформлені документи і страх виходити на вулицю через обстріли. Кожна п'ята дитина без доступу до позашкілля - важливий індикатор для громад, адже гуртки і спорт є природним способом інтеграції.

АКТИВНОСТІ, ДОСТУПНІ ДИТИНІ ЗА НИНІШНІМ МІСЦЕМ ПРОЖИВАННЯ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 314

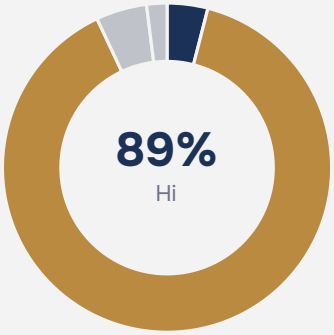

12.4 Негативне ставлення через статус ВПО

88,6% батьків заявили, що дитина не стикалася з негативним ставленням через статус ВПО чи місце походження, **4,4%** повідомили про такі випадки, **5,4%** не знають, **1,6%** не захотіли відповідати. Цікаво, що під час уточнення багато батьків відповідали, що самі з цим не стикалися, але чули від інших, що такі випадки бувають. Тобто дискримінація переселенців присутня в суспільному дискурсі і в побоюваннях сімей, навіть якщо в особистому досвіді більшості її не було.

ЧИ СТИКАЛАСЯ ДИТИНА З НЕГАТИВНИМ СТАВЛЕННЯМ ЧЕРЕЗ СТАТУС ВПО

Розподіл відповідей респондентів, n = 316

Так	4%
Ні	89%
Не знаю	5%
Не бажаю відповідати	2%

12.5 Що допомогло б дитині адаптуватися

Найважливішими чинниками адаптації батьки вважають друзів і спілкування (57,8%) та стабільне житло (55,1%).

Далі йдуть матеріальна підтримка сім'ї (**37,2%**), гуртки і спорт (**35,2%**), очне навчання (**33,6%**), безпечний дитячий простір (**22,3%**) і навчальна техніка (**17,6%**). Психологічну підтримку назвали **11,0%**, дитячий садок - **6,0%**, медичну допомогу - **3,3%**. В ***"іншому"*** звучали мир, спокій, повернення додому, батько поруч і підтримка рідних. Ці відповіді окреслюють зрозумілу модель: дитині потрібні стабільний дім, соціальне коло і організоване дозвілля, а родині - ресурси, щоб усе це забезпечити.

ЩО НАЙБІЛЬШЕ ДОПОМОГЛО Б ДИТИНІ АДАПТУВАТИСЯ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 301

БЛОК 13

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І ДОСТУП ДО ПОСЛУГ

69,1%
оформили всі документи

50,8%
отримують усі виплати

16,1%
не знають, на які виплати мають право

13.1 Оформлення документів і статусів

69,1% сімей оформили всі необхідні документи і статуси, **18,3%** - частково, **6,0%** перебувають у процесі, **4,7%** не оформили. **1,9%** не потребували переоформлення або не знали, які документи необхідні. Загалом майже третина родин не завершила документальне оформлення, а від цього залежить доступ до виплат, медичних і освітніх послуг. У відповідях на інші питання згадано і відмови в статусі ВПО, і відмови у виплатах через придбання житла.

ЧИ ОФОРМЛЕНІ ДОКУМЕНТИ ТА ЮРИДИЧНІ СТАТУСИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

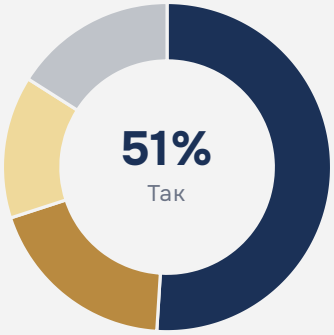
Так, усі	69%
Частково	18%
В процесі	6%
Ні	5%
Не потребували переоформлення / інше	2%

13.2 Отримання соціальних виплат

Лише половина сімей (**50,8%**) отримує всі соціальні виплати, на які має право. **18,9%** отримують їх частково, **14,2%** не отримують, а **16,1%** не знають, на які виплати мають право. Отже, приблизно кожна третя родина недоотримує виплати, а кожна шоста потребує елементарної консультації щодо своїх прав. Для сімей, де фінансова скрута є головною проблемою, це прямий резерв підтримки.

ЧИ ОТРИМУЮТЬ СІМ'Ї ВСІ СОЦІАЛЬНІ ВИПЛАТИ, НА ЯКІ МАЮТЬ ПРАВО

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

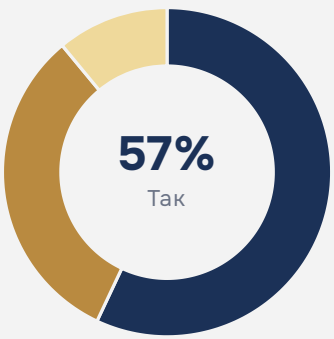
Так	51%
Частково	19%
Ні	14%
Не знають, на які виплати мають право	16%

13.3 Обізнаність щодо захисту прав дитини

56,7% батьків знають, куди звертатися у разі проблем із захистом прав чи інтересів дитини, **31,9%** - частково, **11,4%** не знають. Низька частка повної обізнаності свідчить про потребу простих і доступних інформаційних матеріалів про служби у справах дітей, центри соціальних служб і гарячі лінії.

ЧИ ЗНАЮТЬ БАТЬКИ, КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ У РАЗІ ПРОБЛЕМ ІЗ ЗАХИСТОМ ПРАВ ДИТИНИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 298

Так	57%
Частково	32%
Ні	11%

13.4 Установи, з якими контактували сім'ї

Найчастіше після евакуації сім'ї зверталися до ЦНАП (**81,9%**), медичних закладів (**58,9%**) і закладів освіти (**57,6%**). З гуманітарними організаціями контактували **36,2%**, з органами місцевого самоврядування - **29,8%**, з центрами соціальних служб - **12,3%**, зі службою у справах дітей - лише **5,2%**. У *"іншому"* згадано Пенсійний фонд, ТЦК і уповноваженого з прав дитини. Лише **2,9%** ні з ким не контактували. ЦНАП фактично стає головною *"точкою входу"* переселенця в систему послуг, тому саме там варто розміщувати інформацію про соціальну, психологічну та гуманітарну допомогу для сімей з дітьми.

З ЯКИМИ УСТАНОВАМИ СІМ'Ї КОНТАКТУВАЛИ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 309

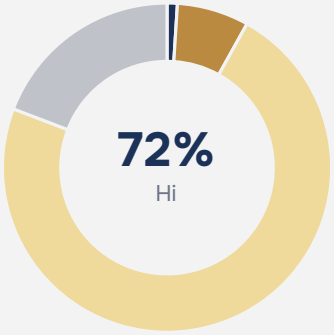

13.5 Потреба в соціальному працівникові

72,3% сімей не потребують допомоги соціального працівника, **7,1%** - можливо, **1,4%** - потребують. Найпоказовіше, що **19,1%** не знають, що передбачає така допомога. Це свідчить про низьку обізнаність із самою послугою: люди не пов'язують соціальну роботу з вирішенням своїх конкретних проблем - житлових, фінансових, документальних.

ЧИ ПОТРЕБУЮТЬ СІМ'Ї ДОПОМОГИ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА

Розподіл відповідей респондентів, n = 282

Так	1%
Можливо	7%
Ні	72%
Не знаю, що це передбачає	19%

ДОВІДКОВО!

Додаткова інформація · не є результатом опитування

Соціальний працівник допомагає вимушено переміщеним особам у адаптації та допомозі у побутових труднощах. У межах напряму підтримки місць тимчасового проживання (МТП) здійснюється комплексна діяльність, спрямована на соціальну адаптацію внутрішньо переміщених осіб. Робота охоплює систематичну підтримку та розвиток інституту соціальних працівників: наразі **3** фахівці забезпечують постійну роботу та супровід у **3** МТП для найвразливіших категорій мешканців - маломобільних громадян та людей похилого віку.

Залучення спеціалістів дозволяє закривати базові побутові потреби ВПО (догляд, харчування, ліки), забезпечувати їм доступ до медичних та державних послуг, а також створювати безпечне й гідне середовище для проживання.

БЛОК 14
ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ДИТИНУ

32,8%
бракує доходів на базові потреби

62,1%
змушені економити

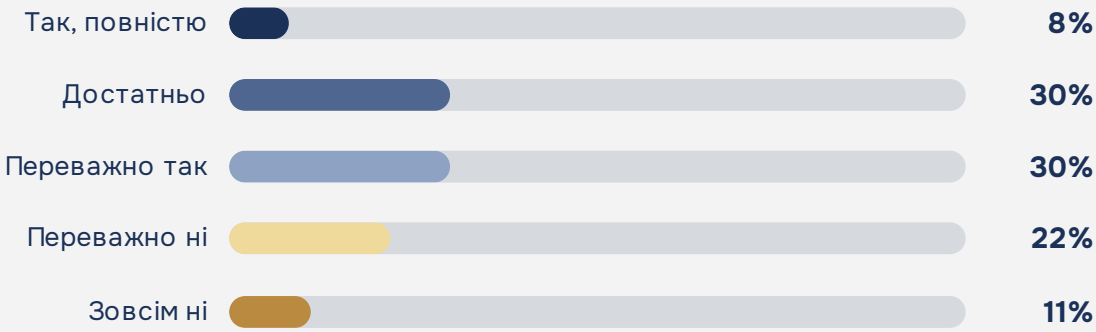
80,4%
потребують грошової допомоги

14.1 Достатність доходів

Лише **7,6%** сімей вважають, що їхніх доходів повністю вистачає на базові потреби. **29,7%** оцінюють доходи як достатні, **30,0%** - як переважно достатні. Водночас **22,1%** відповіли, що доходів переважно не вистачає, а **10,7%** - що не вистачає зовсім. Разом це третина родин (**32,8%**), які не можуть покрити базові потреби. У вибірці частка сімей, яким бракує доходів на базові потреби, помітно вища серед одиноких батьків (**47,3%**) та багатодітних сімей (**46,2%**), ніж серед решти сімей (**28,4%**).

ЧИ ДОСТАТНЬО ДОХОДІВ СІМ'Ї ДЛЯ БАЗОВИХ ПОТРЕБ

Розподіл відповідей респондентів, n = 317

14.2 Вимушені обмеження через нестачу коштів

62,1% сімей після евакуації змушені були обмежувати витрати, і лише 37,9% не доводилося цього робити.

Найчастіше економили на одязі та взутті для дітей (**39,2%**), якості чи кількості харчування (**31,4%**), опаленні та комунальних послугах (**24,9%**) і гуртках та дозвіллі (**22,7%**). Рідше обмежували медичні послуги (**13,3%**), освітні потреби (**10,7%**), інтернет і зв'язок (**10,0%**), засоби гігієни (**10,0%**). Часто у відповідях люди казали загальне "так" після переліку варіантів, не бажаючи уточнювати, на що саме не вистачає, і починали скаржитися на загалом складне матеріальне становище. Це видно і в полі "Інше" (**5,8%**): *"економимо на всьому"*, *"всього потроху обмежуємо"*, *"на собі, не на дітях"*, *"не бажаю вдаватися в деталі"*. Реальний масштаб обмежень, найімовірніше, більший, ніж показують окремі варіанти.

ЩО СІМ'ЯМ ДОВОДИЛОСЯ ОБМЕЖУВАТИ ЧЕРЕЗ НЕСТАЧУ КОШТІВ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 309

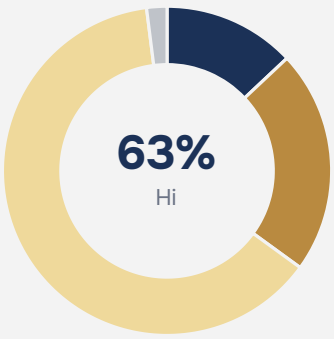

14.3 Вплив догляду за дитиною на зайнятість

Для **12,7%** сімей догляд за дитиною значною мірою заважає комусь із дорослих працювати, для **22,3%** - частково. **62,5%** такої проблеми не мають, **2,4%** не захотіли відповідати. Отже, третина родин (**35,1%**) відчуває конфлікт між доглядом за дитиною і роботою, що в умовах, коли сім'я часто має лише одного дорослого, безпосередньо обмежує доходи.

ЧИ ЗАВАЖАЄ ДОГЛЯД ЗА ДИТИНОЮ ПРАЦЮВАТИ КОМУСЬ ІЗ ДОРОСЛИХ

Розподіл відповідей респондентів, n = 291

Так, значною мірою	13%
Частково	22%
Ні	63%
Не бажаю відповідати	2%

14.4 Що покращило б економічне становище

Сім'ї чітко формулюють свій запит: грошова допомога (**80,4%**), допомога з орендою (**52,6%**) і соціальні виплати (**46,5%**). Працевлаштування назвали **16,7%**, дитячий садок чи догляд за дитиною - **5,4%**, професійне навчання - **2,6%**. В ***"іншому"*** - гуманітарна допомога продуктами, побутовою хімією, одягом і взуттям, медична допомога з ліками, документальне оформлення, демобілізація батька, закінчення війни і повернення до нормального життя. Домінування запиту на пряму фінансову підтримку над працевлаштуванням пояснюється тим, що значна частина респондентів - матері, які доглядають дітей, а ринок праці в громадах перебування обмежений.

ЩО МОГЛО Б ПОКРАЩИТИ ЕКОНОМІЧНЕ СТАНОВИЩЕ СІМ'Ї

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 312

БЛОК 15

КЛЮЧОВІ ПОТРЕБИ СІМ'Ї ТА ДИТИНИ

43,3%
— незакрита потреба у стабільному житлі

38,9%
— в оплаті оренди

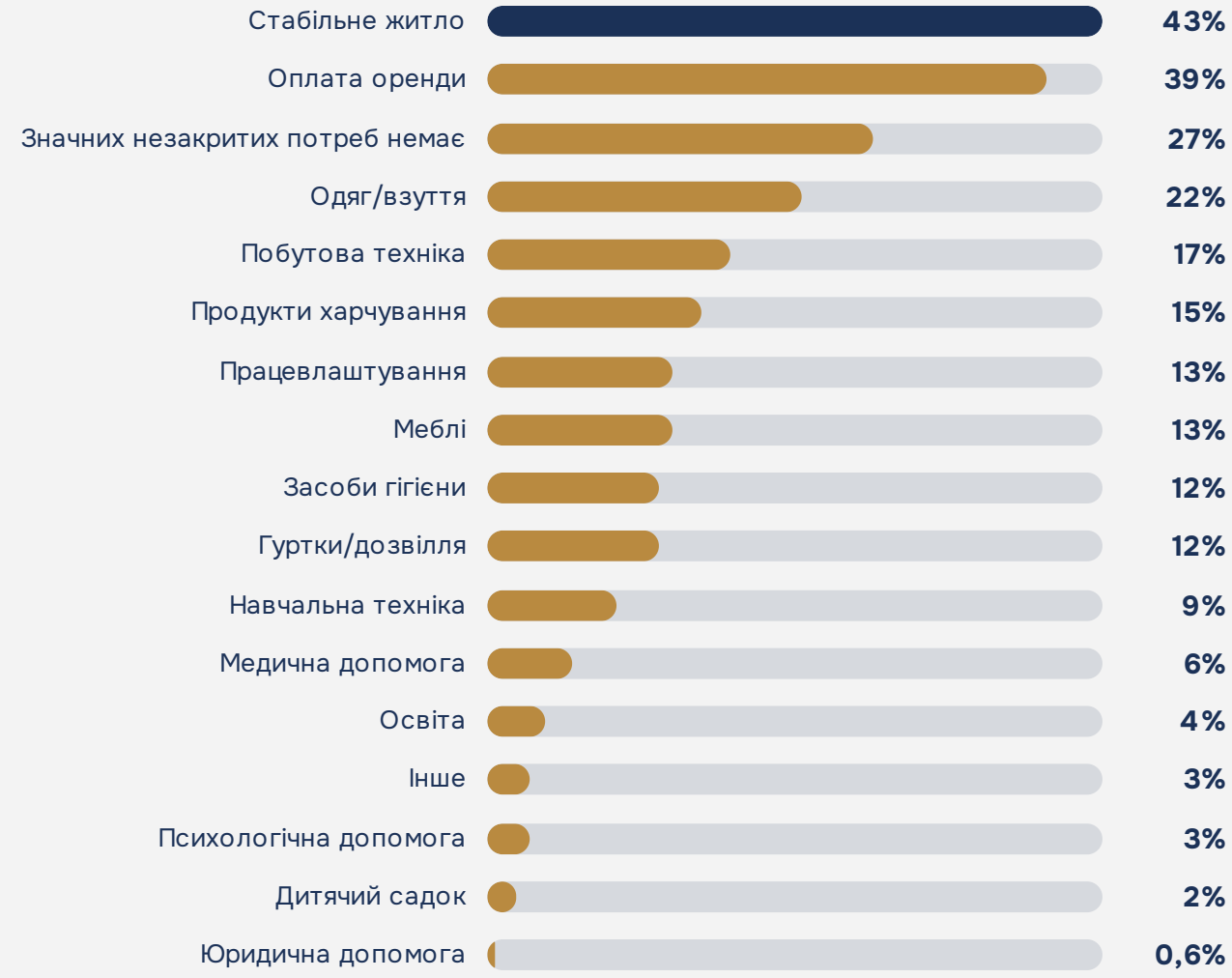
27,1%
не мають значних незакритих потреб

15.1 Незакриті потреби сім'ї

Лише **27,1%** сімей не мають значних незакритих потреб. Найчастіше незакритими залишаються стабільне житло (**43,3%**) та оплата оренди (**38,9%**). Далі йдуть одяг і взуття (**22,0%**), побутова техніка (**16,6%**), продукти харчування (**15,0%**), працевлаштування (**13,1%**), меблі (**12,7%**), засоби гігієни (**12,1%**), гуртки й дозвілля (**11,8%**) і навчальна техніка (**8,9%**). Медичну допомогу назвали **6,4%**, освіту - **3,5%**, психологічну допомогу - **2,5%**, садок - **1,9%**, юридичну допомогу - **0,6%**. В *"іншому"* - безпека, ліки, гуманітарна допомога, ковдри та подушки. Житлове питання, отже, є центральною незакритою потребою, з якою пов'язані й більшість інших.

НЕЗАКРИТІ ПОТРЕБИ СІМЕЙ З ДІТЬМИ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 314

15.2 Три найважливіші потреби дитини

Систематизовано 174 змістовні відповіді. Найчастіше батьки називали освіту і якісне, бажано очне навчання (**28,2%**) та безпеку, мир і спокій (**26,4%**). Далі йдуть одяг і взуття, зокрема зимові (**17,2%**), житло і власний дім (**16,1%**), соціалізація, адаптація і спілкування (**12,6%**), медична допомога та реабілітація (**9,8%**). По **7,5%** згадали фінансову підтримку та харчування і гігієну (підгузки, суміші), **6,3%** - техніку для навчання, інтернет і павербанки, **4,0%** - психологічну підтримку. Також звучали гуртки, дитячий садок, присутність батьків і дрова для опалення. **8,0%** вважають, що всі потреби дитини закриті, **16,1%** не змогли відповісти. Характерні відповіді: *“освіта, безпечне середовище, техніка для навчання”*, *“одяг на зиму, комп’ютер для навчання”*, *“дім, друзі, батьки”*, *“лише мирне небо над головою”*.

ТРИ НАЙВАЖЛИВІШІ ПОТРЕБИ ДИТИНИ / ДІТЕЙ ЗАРАЗ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 174 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

15.3 Першочергова потреба дитини на найближчий місяць

Коли батьків просили назвати одну потребу, яку слід вирішити протягом найближчого місяця, на перше місце вийшли одяг і взуття (**17,0%** із 135 змістовних відповідей), насамперед зимові, - на порозі холодного сезону. Далі - безпека та мир (**8,9%**), житло (**8,9%**), техніка для навчання й інтернет (**5,9%**), медичні послуги й лікування (**5,2%**), освіта та фінансова допомога (по **3,7%**). **19,3%** вважають, що такої термінової потреби немає або що вони закривають потреби самостійно, **28,9%** не змогли відповісти. Відповіді на це питання є практичним орієнтиром для короткострокових гуманітарних програм: зимовий одяг і взуття для дітей мають бути пріоритетом осінньої допомоги.

ЯКУ ПОТРЕБУ ДИТИНИ НЕОБХІДНО ВИРІШИТИ ПЕРШОЧЕРГОВО ПРОТЯГОМ МІСЯЦЯ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 135 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 16

НАМІРИ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО ПРОЖИВАННЯ ТА ЙМОВІРНОСТІ ПОВЕРНЕННЯ

63,8%
планують залишитися на місці

36,1%
не змогли відповісти про повернення

76,4%
— визначальна фізична безпека дитини

16.1 Плани на найближчі шість місяців

63,8% сімей планують залишатися у теперішньому місці проживання, **24,1%** ще не визначилися. Повернутися туди, звідки евакуювалися, збираються **4,8%**, переїхати в іншу громаду чи область - **4,1%**, змінити житло в тій самій громаді - **1,6%**, виїхати за кордон - **1,6%**. Відтак на найближчу перспективу більшість родин орієнтуються на облаштування на новому місці, а кожна четверта перебуває в стані невизначеності.

ПЛАНИ СІМЕЙ ЩОДО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ НА НАЙБЛИЖЧІ 6 МІСЯЦІВ

Розподіл відповідей респондентів, n = 315

16.2 Розгляд можливості повернення

Це питання було одним із найбільш емоційно чутливих: люди часто дратувалися від самого питання, і розмову надалі доводилося пом'якшувати. Найпоширенішою відповіддю стала ***"важко відповісти"*** (**36,1%**). **23,4%** допускають повернення залежно від обставин, **13,9%** планують повернутися, ще **5,7%** скоріше так, але без конкретного рішення. **19,3%** не планують повертатися (**10,1%** точно, **9,2%** скоріше). Часто люди наголошували, що повернення можливе тільки після закінчення бойових дій; у ***"іншому"*** звучало ***"якщо закінчиться війна"*** і ***"нема куди"***. Серед вихідців з Харківщини найвища частка тих, хто допускає повернення залежно від обставин (**38%**), тоді як серед сімей з Донеччини найбільша частка тих, хто точно не планує повертатися (**16%**).

ЧИ РОЗГЛЯДАЮТЬ СІМ'Ї ПОВЕРНЕННЯ ДО МІСЦЯ, ЗВІДКИ ЕВАКУЮВАЛИСЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 316

16.3 Можливі терміни повернення

Серед 135 сімей, які розглядають повернення, жодна не назвала конкретного найближчого терміну до шести місяців. **53,3%** повернуться лише після завершення війни, **31,1%** - після завершення активних бойових дій, **14,8%** не можуть визначити строк, і лише одна сім'я назвала період 6-12 місяців. Отже, повернення для переважної більшості є відкладеною перспективою, прив'язаною до завершення війни, а не планом.

КОЛИ МОГЛО Б ВІДБУТИСЯ ПОВЕРНЕННЯ

Розподіл відповідей сімей, які розглядають повернення, n = 135

Після завершення війни	53%
Після завершення активних бойових дій	31%
Залежить від ситуації / не можуть визначити	15%
Через 6–12 місяців	0,7%

16.4 Умови для повернення

Головною умовою повернення є завершення війни (**88,1%** тих, хто розглядає повернення). Для **48,1%** необхідне придатне і безпечне житло, для **39,3%** - суттєве покращення безпекової ситуації. Економічні та соціальні умови мають значно меншу вагу: можливість працевлаштування (**10,4%**), державна або гуманітарна підтримка відновлення (**7,4%**), робота школи та доступність медицини (по **5,9%**), дитячий садок (**1,5%**). Таким чином, поряд із завершенням війни та покращенням безпекової ситуації наявність придатного й безпечного житла є однією з ключових умов, які респонденти пов'язують із можливістю повернення.

ЗА ЯКИХ УМОВ СІМ'Ї БУЛИ Б ГОТОВІ ПОВЕРНУТИСЯ

Частка сімей, які розглядають повернення, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 135

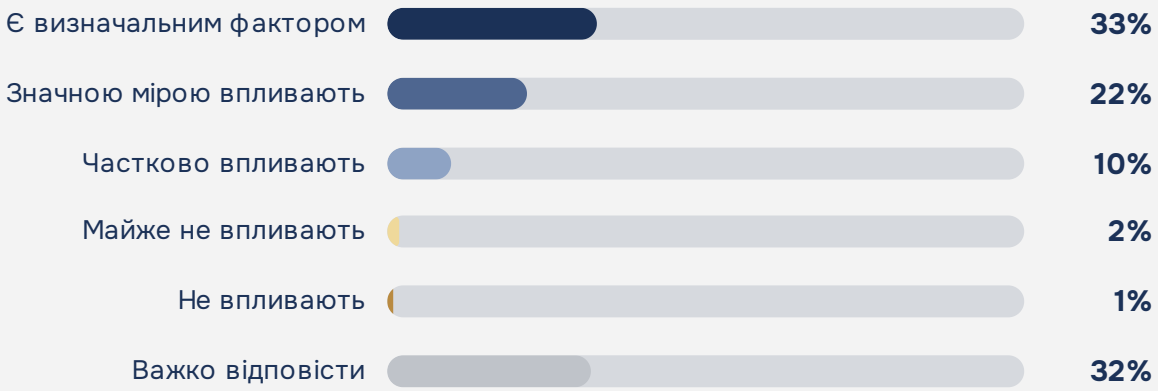

16.5 Вплив інтересів дитини на рішення

Для **32,7%** сімей потреби та інтереси дітей є визначальним фактором у рішенні щодо місця проживання, для **22,2%** вони значною мірою впливають, для **9,8%** - частково. Майже не впливають або не впливають вони лише для **3,7%**. Водночас **31,6%** не змогли відповісти, і це закономірно: люди часто казали, що ***"як ми вирішимо, так і буде"***, тобто діти є частиною сім'ї, і рішення ухвалюються разом, без відокремлення інтересів дітей від інтересів родини в цілому.

НАСКІЛЬКИ ІНТЕРЕСИ ДІТЕЙ ВПЛИВАЮТЬ НА РІШЕННЯ ЩОДО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Розподіл відповідей респондентів, n = 275

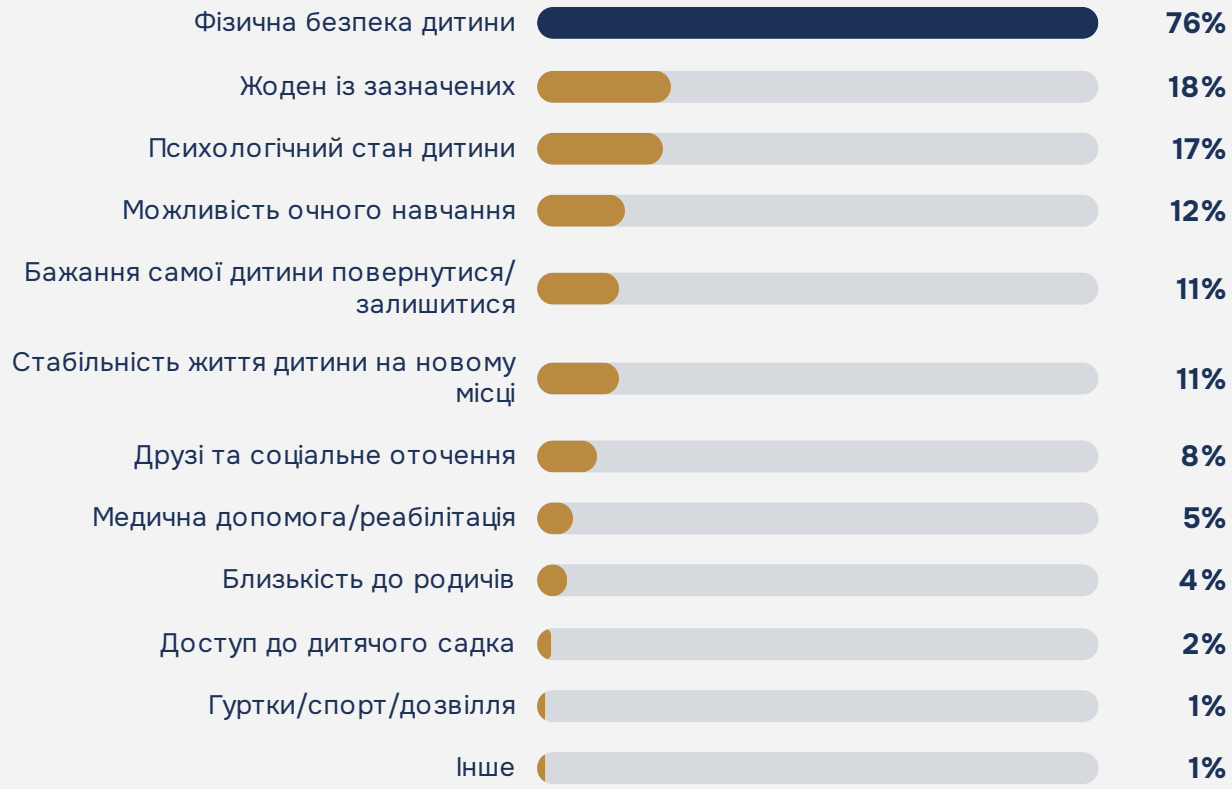

16.6 Чинники, пов'язані з дитиною

Фізична безпека дитини домінує серед чинників, що впливають на рішення про повернення, - її назвали **76,4%** респондентів. Психологічний стан дитини враховують **16,7%**, можливість очного навчання - **12,3%**, бажання самої дитини - **11,2%**, стабільність життя на новому місці - **10,9%**, друзів і соціальне оточення - **8,3%**. Медична допомога (**4,7%**), близькість до родичів (**4,3%**), садок (**2,2%**) і гуртки (**1,1%**) мають другорядне значення; **18,1%** не обрали жодного чинника. Питання повернення для батьків - це передусім питання життя і безпеки дитини, і всі інші міркування відступають на другий план.

ФАКТОРИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ДИТИНОЮ, ЯКІ НАЙБІЛЬШЕ ВПЛИВАЮТЬ НА РІШЕННЯ

Частка респондентів, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 276

16.7 Що могло б змінити рішення щодо місця проживання

Серед 124 змістовних відповідей майже половина (**45,2%**) називають безпекову ситуацію - як її покращення (що відкриє шлях до повернення), так і погіршення (що змусить переїхати знову). Ще **24,2%** пов'язують зміну рішення із завершенням війни чи припиненням бойових дій. **4,8%** назвали фінанси, роботу, умови житла і закінчення терміну оренди: ***"якщо не буде фінансів на життя, то можливо повернемося"***. **7,3%** не планують змін - ***"я б більше не хотіла нікуди переїжджати"***, **20,2%** не змогли відповісти. Війна, за словами однієї з респонденток, ***"впливає зараз на всі рішення"***.

ЩО МОГЛО Б ЗМІНИТИ НИНІШНЄ РІШЕННЯ ЩОДО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 124 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 17

МОДЕЛЬ ПІДТРИМКИ СІМ'Ї ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

61,3%
не бачать користі в контакті соцпрацівника

26,3%
— підтримка потрібна через 1–3 місяці

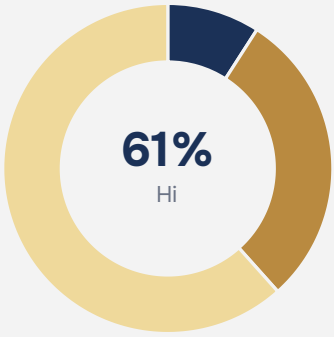
40,8%
не потребують супроводу

17.1 Корисність періодичного контакту з соціальним працівником

61,3% сімей не вважають корисним періодичний зв'язок із соціальним працівником після евакуації, **29,3%** - можливо, **9,4%** - так. Разом майже **39%** не заперечують проти такої моделі. Результат узгоджується з блоком 13: сім'ї погано уявляють, що саме може дати соціальний працівник, і тому ставляться до ідеї стримано. Модель підтримки буде сприйнята краще, якщо контакт матиме конкретний зміст: допомога з виплатами, документами, житлом, доступом до гуманітарних програм.

ЧИ КОРИСНИЙ БУВ БИ ПЕРІОДИЧНИЙ ЗВ'ЯЗОК СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Розподіл відповідей респондентів, n = 287

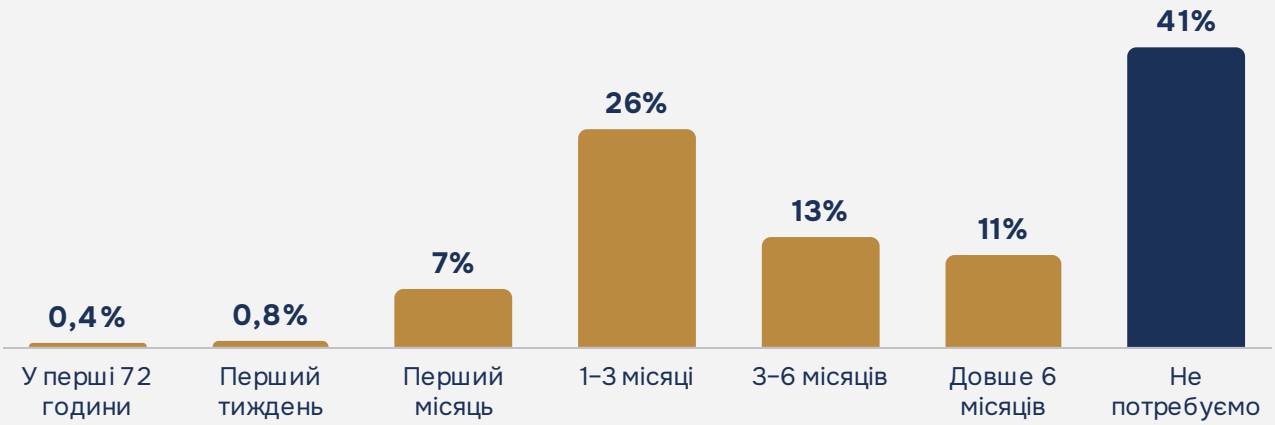
Так	9%
Можливо	29%
Ні	61%

17.2 Період, коли підтримка найбільш потрібна

40,8% відповіли, що не потребують такої підтримки. Серед тих, хто назвав конкретний період, найчастіше обирали 1–3 місяці після евакуації (**26,3%** від усіх відповідей), далі — 3–6 місяців (**13,0%**) і понад шість місяців (**11,5%**). Перший місяць назвали **7,3%**, перший тиждень і перші 72 години — лише **1,1%**. Отже, серед сімей, які бачать потребу в соціальному супроводі, запит частіше стосується середньострокового періоду після евакуації, ніж перших днів після виїзду.

У ЯКИЙ ПЕРІОД ПІДТРИМКА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА НАЙБІЛЬШ ПОТРІБНА

Розподіл відповідей респондентів, n = 262

БЛОК 18

ЗВОРОТНИЙ ЗВ’ЯЗОК ТА ЗАХИСТ ПРАВ

55,2%
знають, куди звернутися

36,1%
зверталися по допомогу

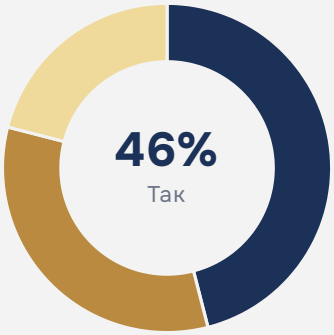
59,6%
— питання вирішено повністю

18.1 Обізнаність під час евакуації

Під час евакуації **45,9%** сімей знали, куди звертатися у разі потреби в допомозі, **33,3%** - частково, **20,8%** - не знали. Кожна п’ята родина проходила евакуацію без розуміння, до кого можна звернутися в разі проблем.

ЧИ ЗНАЛИ СІМ’Ї ПІД ЧАС ЕВАКУАЦІЇ, КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ ПО ДОПОМОГУ

Розподіл відповідей респондентів, n = 279

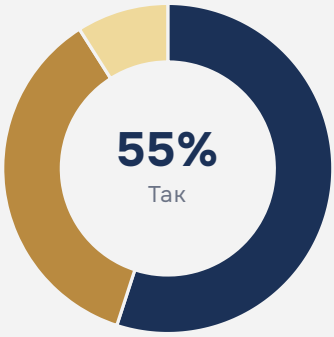
Так	46%
Частково	33%
Ні	21%

18.2 Обізнаність зараз

Зараз **55,2%** батьків знають, куди звернутися у разі проблеми з правами, безпекою чи потребами дитини, **35,7%** - частково, **9,1%** не знають. Порівняно з періодом евакуації частка повної обізнаності зросла майже на 10 відсоткових пунктів, а частка необізнаних зменшилася удвічі, проте понад третина батьків і досі орієнтується в системі захисту лише частково.

ЧИ ЗНАЮТЬ БАТЬКИ ЗАРАЗ, КУДИ ЗВЕРНУТИСЯ У РАЗІ ПРОБЛЕМ З ПРАВАМИ ЧИ БЕЗПЕКОЮ ДИТИНИ

Розподіл відповідей респондентів, n = 308

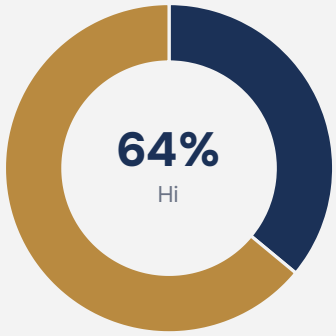
Так	55%
Частково	36%
Ні	9%

18.3 Звернення по допомогу, пов'язану з дитиною

36,1% сімей після евакуації зверталися до установ через необхідність у допомозі для дитини, **63,9%** не зверталися. Невисокий рівень звернень поєднується з низькою обізнаністю про деякі послуги та з тим, що значну частину проблем сім'ї намагаються розв'язати самостійно.

ЧИ ЗВЕРТАЛИСЯ СІМ'Ї ДО УСТАНОВ ПО ДОПОМОГУ, ПОВ'ЯЗАНУ З ДИТИНОЮ

Розподіл відповідей респондентів, n = 294

Так	36%
Ні	64%

18.4 З якими питаннями зверталися сім'ї

Серед тих, хто звертався, найчастіше йшлося про соціальні виплати та матеріальну допомогу (**62,3%**), освіту і дитячий садок (**59,4%**), медичну допомогу і реабілітацію (**53,8%**). Значно рідше зверталися щодо соціальних послуг і супроводу (**7,5%**), психологічної підтримки (**2,8%**), порушення прав дитини і булінгу (по **0,9%**). В *"іншому"* - юридична допомога, довідки, меблі. Структура звернень повторює структуру потреб: фінанси, освіта і здоров'я.

З ЯКИМИ ПИТАННЯМИ ЗВЕРТАЛИСЯ СІМ'Ї

Частка сімей, які зверталися, які обрали кожен варіант (можна було обрати декілька), n = 106

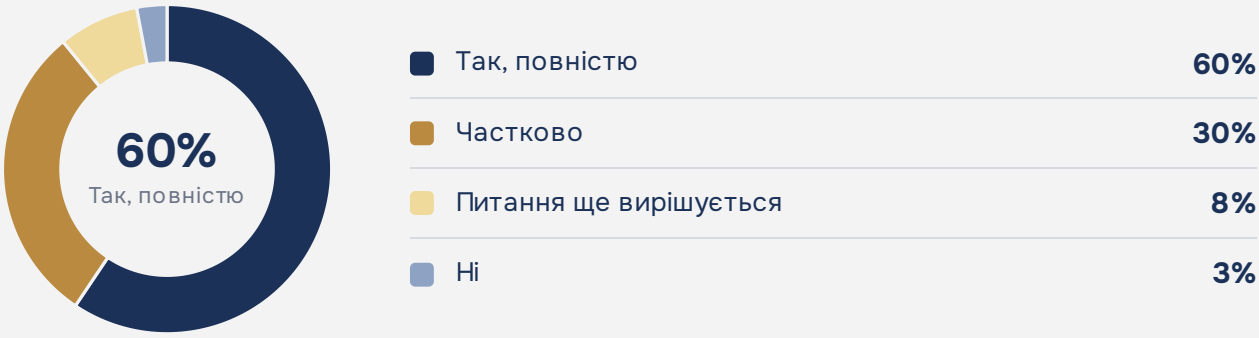

18.5 Результат звернення

Серед сімей, які зверталися по допомогу та відповіли на це питання, більшість повідомили про повне (**59,6%**) або часткове (**29,8%**) вирішення свого питання. Водночас ці дані характеризують досвід лише тих сімей, які звернулися по допомогу, і не дозволяють оцінити доступність або якість реагування системи для сімей, які не зверталися.

ЧИ БУЛО ВИРІШЕНО ПИТАННЯ, З ЯКИМ ЗВЕРТАЛИСЯ СІМ'Ї

Розподіл відповідей респондентів, n = 104

18.6 Комфорт повідомляти про проблеми

35,2% сімей почуваються повністю комфортно, повідомляючи державним або гуманітарним організаціям про проблему чи негативний досвід, **44,4%** - скоріше комфортно. Для **20,4%** респондентів повідомляти державним або гуманітарним організаціям про проблему чи негативний досвід скоріше або зовсім некомфортно, що вказує на доцільність доступних, конфіденційних та дружніх каналів зворотного зв'язку.

НАСКІЛЬКИ КОМФОРТНО ПОВІДОМЛЯТИ ОРГАНІЗАЦІЯМ ПРО ПРОБЛЕМУ ЧИ НЕГАТИВНИЙ ДОСВІД

Розподіл відповідей респондентів, n = 304

Повністю комфортно	35%	Скоріше комфортно	44%
Скоріше некомфортно	15%	Зовсім некомфортно	5%

БЛОК 19
ЗАВЕРШАЛЬНІ ПИТАННЯ

22,2%
— адаптація і брак друзів дитини

30,1%
— фінанси як головна проблема сім'ї

20,6%
— війна і безпека

19.1 Найважливіша проблема для дитини після евакуації

Систематизовано 180 змістовних відповідей.

Найчастіше батьки називали адаптацію, соціалізацію і брак друзів (**22,2%**): *“пошук нових друзів”*, *“не хоче спілкуватися з однолітками”*, *“відсутність свого кола оточення”*. Друге місце - війна і відсутність безпеки (**20,6%**): *“проблема одна - війна”*, *“де б не була дитина в межах України, вона не може на **100%** почувати себе в безпеці”*. **14,4%** говорили про сум за домом і відсутність власного дому: *“хоче повернутися додому у свою кімнату”*, *“можливість повернутися додому, де в нього була своя гарна кімната з іграшками”*. **12,2%** назвали матеріальні потреби - одяг, взуття, речі, навчальну техніку, **6,1%** - освіту, особливо перехід з онлайн на очне навчання, **3,9%** - медичні потреби. Згадувалися також батько, який служить або зник безвісти, і брак місця в садку. **16,1%** вважають, що значних проблем немає. Відповіді демонструють три рівні проблем дитини: соціальний (друзі), екзистенційний (безпека і дім) і матеріальний.

НАЙВАЖЛИВІША ПРОБЛЕМА ДЛЯ ДИТИНИ ПІСЛЯ ЕВАКУАЦІЇ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 180 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

19.2 Найважливіша проблема для сім'ї загалом

Для сім'ї загалом на перший план виходять фінанси та матеріальне становище (**30,1%** із 193 змістовних відповідей): брак коштів, потреба в грошовій та гуманітарній допомозі, ***"виїхали з одним пакетом, нічого немає"***. На другому місці - житло (**22,3%**): висока орендна плата, відсутність власного і стабільного житла, ремонт. Війна і безпека є головною проблемою для **18,7%**. Також названо втрату дому і неможливість повернутися (**7,8%**), працевлаштування і стабільний заробіток (**7,3%**), побутові питання і підготовку до зими, одяг, ліки (**6,7%**). Поодиноко згадано відмову в статусі ВПО, чоловіка на службі чи зниклого безвісти, адаптацію та ставлення до переселенців. Лише **6,2%** не мають критичних проблем. Порівняння відповідей 19.1 і 19.2 показує, що проблеми дітей батьки описують через соціальні та емоційні втрати, а проблеми сім'ї - через гроші й житло.

НАЙВАЖЛИВІША ПРОБЛЕМА ДЛЯ СІМ'Ї ЗАГАЛОМ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 193 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

19.3 Що важливо знати державним органам та організаціям

Більшість людей (**70,4%** із 135 змістовних відповідей) не мали що додати, **10,4%** не змогли відповісти. Проте ті, хто висловився, порушили важливі теми. Найчастіше (**10,4%**) це брак допомоги після евакуації і відчуття покинутості: *“після евакуації про нас забувають і не надають жодної допомоги”*, *“в обласних центрах допомога є, а в селах і містах області - немає нічого, люди відчувають себе покинутими”*, *“дрова не дають”*, *“потрібно більше програм грошової підтримки після евакуації з дитиною”*. **3,0%** говорили про житло і тварин: пошук житла названо *“найважчим фактором”*, адже з тваринами не пускають, а ціни високі. **2,2%** звернули увагу на моральний стан дітей і на ризики в родинах: одна респондентка зазначила, що після переїзду в деяких сім’ях батьки через стрес починають зловживати алкоголем. Інші наголошували, що *“кожна дитина індивідуальна»*, що дітям важко переносити поїздки, радили не затягувати з евакуацією, просили психолога в транзитних центрах і частіших контактів з боку організацій.

ЩО ВАЖЛИВО ЗНАТИ ДЕРЖАВНИМ ОРГАНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 135 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

БЛОК 20
СИГНАЛИ ДЛЯ ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ

83,3%
— реагування не потрібне

12
анкет із конкретними запитами

7,3%
— запити на фінансову допомогу

20.1 Проблеми, що потребують оперативного реагування

У **83,3%** із 96 заповнених полів оперативне реагування не потрібне. Водночас 12 анкет містять конкретні запити. Найчастіше це фінансова допомога з орендою житла, комунальними послугами на зиму та регулярними виплатами (**7,3%**), а також одяг і взуття для дитини, зокрема великих розмірів (**2,1%**), і психологічна допомога для старшої дитини (**2,1%**). Окремо зафіксовано потребу в медичній допомозі, меблях для дитини (парти, столи), пошуку роботи поблизу дому.

СИГНАЛИ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ

Систематизовані відкриті відповіді: частка від 96 змістовних відповідей (відповідь могла містити кілька тем)

5. ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Ключові висновки

01

Евакуація сімей з дітьми відбувалася під тиском безпосередньої загрози життю: **91,2%** батьків вважали перебування дітей вдома небезпечним, а обстріли стали причиною виїзду для **80,0%** сімей. Головним стримувальним фактором була не нестача інформації про процес, а страх невизначеності після виїзду - незнання, куди їхати і де жити, та прив'язаність до дому.

02

Дві третини сімей евакуювалися самостійно, але **86,8%** пройшли через транзитні центри, які стали найбільш позитивно оціненою ланкою маршруту. Разом із тим допомогу з пошуком житла отримали лише **1,4%** сімей, і **95,3%** знайшли житло власними силами або через родичів.

03

Житло є центральною вразливістю після переміщення. **78,7%** сімей орендують житло, третина не знає, як довго зможе в ньому залишатися, кожна п'ята вже переїжджала повторно, а стабільне житло та оплата оренди є найпоширенішими незакритими потребами.

04

Економічне становище залишається одним із ключових викликів після переміщення: третині сімей бракує доходів для покриття базових потреб, а **62,1%** змушені економити. У вибірці вищі частки нестачі доходів спостерігаються серед одиноких батьків і багатодітних сімей. Майже половина сімей не отримує всіх належних виплат або не знає, на які виплати має право.

05

Безпека та емоційний стан дітей після евакуації здебільшого покращилися, а більшість дітей, за оцінками батьків, повністю або переважно адаптувалися. Водночас для значної частини дітей зберігаються дефіцит спілкування з однолітками, обмежена інтеграція в нову громаду через дистанційне навчання у школі за попереднім місцем проживання та недостатній доступ до позашкільних активностей. Найчастіше чинниками адаптації батьки називають друзів і спілкування, стабільне житло, матеріальну підтримку сім'ї та організоване дозвілля; спеціалізовану психологічну підтримку називають значно рідше.

06

Війна та безпекова ситуація залишаються визначальними чинниками рішень щодо подальшого місця проживання. Серед сімей, які розглядають повернення, більшість пов'язують його із завершенням війни або активних бойових дій; майже половина також називає необхідною умовою наявність придатного та безпечного житла. Фізична безпека дитини є найчастіше названим чинником, пов'язаним із дитиною, що впливає на рішення щодо повернення.

Рекомендації

- Посилити житловий компонент підтримки: посилити інформованість про допомогу з пошуком житла в транзитних центрах та на етапі до евакуації (наприклад про систему поселення “Поруч”, яка дозволяє обрати помешкання до початку евакуації), розвивати програми компенсації оренди для сімей з дітьми, насамперед для одиноких батьків і багатодітних родин, та інформувати про житлові програми для ВПО.
- Запровадити адресну фінансову допомогу для найбільш вразливих груп і пріоритетно спрямувати осінньо-зимову допомогу на одяг і взуття для дітей, опалення та побутове облаштування.
- Проводити проактивне консультування щодо соціальних виплат і документів: кожна шоста сім’я не знає, на що має право. Оптимальними точками інформування є ЦНАП, заклади освіти та медичні заклади, з якими контактує більшість сімей.
- Підтримувати соціалізацію дітей у громадах перебування: розвивати безоплатні гуртки, спортивні секції, дитячі та молодіжні простори, заходи знайомства для дітей-переселенців, а також створювати умови для поступового переходу на очне навчання.
- Розвивати психосоціальну підтримку дітей через доступні форми - дитячі простори, групові заходи, роботу з батьками - та чітко інформувати сім’ї, куди можна звернутися по психологічну допомогу. Забезпечити присутність психолога в транзитних центрах.
- В евакуаційних маршрутах гарантувати сімейну єдність, можливість брати домашніх тварин та особисті речі дітей, забезпечувати харчування і місця для відпочинку дітей у дорозі, а також заздалегідь надавати інформацію про те, куди буде евакуйована сім’я і яку допомогу вона отримає.
- Інформувати сім’ї про розташування найближчих укриттів у громадах перебування, адже **14,8%** батьків не знають, чи є укриття поруч.
- Забезпечити індивідуальний супровід дітей із перерваним лікуванням, дітей з інвалідністю та дітей, які не навчаються.
- Розвивати безпечні канали зворотного зв’язку, зокрема анонімні, оскільки кожній п’ятій сім’ї некомфортно повідомляти організаціям про проблеми, а також підтримувати регулярний контакт із сім’ями, щоб подолати відчуття покинутості, особливо в невеликих громадах.

Relief Coordination Centre

• EVERYONE MATTERS •

КОЖЕН МАЄ ЗНАЧЕННЯ